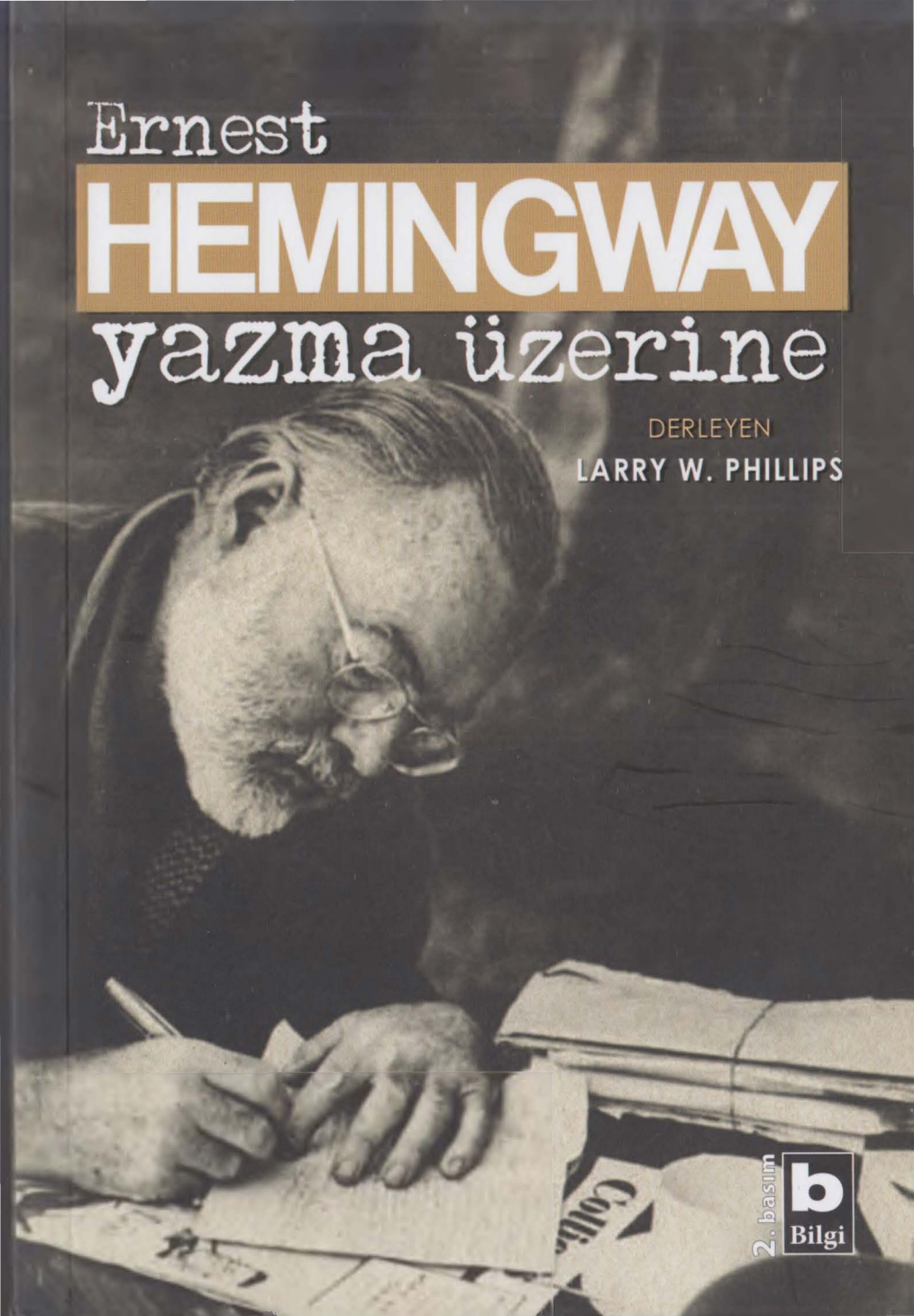
Ernest HEMINGWAY yazma üzerine

DERLEYEN

LARRY W. PHILLIPS

2. basım
Bilgi

SERTİFİKA NO 15033
ISBN 978 - 975 - 22 - 0873 - 5
2019 . 06 . Y . 0105 . 7081

Birinci Basım Eylül 2019

İkinci Baım
Aralık 2019

BİLGİ YAYINEVİ
Merkez: Meşrutiyet Cd., No: 46/A, Yenişehir 06420 / ANKARA
Tlf.: (0-312) 434 49 98/ 434 49 99/ 431 81 22 • Faks: (0-312) 431 77 58

BİLGİ DAĞITIM
Merkez: Gülbahar Mh., Gülbağ Cd., No: 33, A-B Blok,
Mecidiyeköy 34387/ İSTANBUL
Tlf.: (0-212) 217 63 40 - 44 • Faks: (0-212) 217 63 45

www.bilgiyayinevi.com.tr • info@bilgiyayinevi.com.tr

ERNEST HEMINGWAY

Yazma Üzerine

Yayına Hazırlayan: Larry W. Phillips

derleme

Çeviren: ELİF DERVİŞ

BİLGİ YAYINEVİ

kapak: murat sayın
editör: biray üstüner
çeviri editörü: ceren ceylan

Bu kitabın yayın hakkı,
yazarın yasal mirasçıları ile
yapılan sözleşme gereği
Bilgi Yayınevi Basım Dağıtım Kitabevi
ve Kırtasiye A.Ş.'ye aittir.
Kaynak gösterilmeden kitaptan alıntı
yapılamaz; yayınevinin yazılı izni olmadan
radyo ve televizyona uyarlanamaz; oyun, film,
elektronik kitap, CD ya da manyetik bant
haline getirilemez; fotokopi ya da
herhangi bir yöntemle çoğaltılamaz.

© Hemingway Foreign Rights Trust

Orijinal metne uygun tam çeviri
Orijinal adı: ERNEST HEMINGWAY ON WRITING

Ernest Hemingway'in bütün eserlerinin Türkçede yayın hakları
Bilgi Yayınevi'ne aittir; bu eserlerin Bilgi Yayınları
haricindeki baskıları yasal değildir.

baskı: pelin ofset
(0-312) 395 25 80-81
sertifika no: 16157

Bu kitabı anneme ve babama;
Mr. Edwin Benish'e ve Silver Coach'tan
Charles ("Pete") Redfield'e ithaf ediyorum.

Teşekkür

Kitabın editörü ve yayıncısı, tekrar basım için verdikleri izinlerden ötürü aşağıdaki yazar ve yayıncılara teşekkürü bir borç bilir:

Paris Bir Şenliktir, By-Line: Ernest Hemingway; Death in The Afternoon, Afrika'nın Yeşil Tepeleri, Nick Adams Öyküleri. Ernest Hemingway: Selected Letters ve **Ernest Hemingway**'in Nobel Ödülü'nü alırken yaptığı konuşma ve yayımlanmamış bir eserin metni için **Mary Welsh Hemingway**'e (**Ernest Hemingway**'in eserlerinden yapılan tüm alıntılar telif haklarıyla korunmakta ve izin alınarak kullanılmaktadır);

Mary Welsh Hemingway'e ait ***How It Was*** adlı çalışma için **Mary Hemingway** ve **Alfred A. Knopf Inc.**'e (1951, 1956, 1963, 1965, 1976 yıllarının telif hakları **Mary Welsh Hemingway**'e aittir);

The Paris Review 18'de (1958 İlkbaharı) yayımlanan *"An Interview with Ernest Hemingway"* için de **George Plimpton**'a minnettarız.

İÇİNDEKİLER

Charles Scribner, Jr.'ın Önsözü 9

Giriş 11

1. Yazmak Nedir, Neye Yarar? 17

2. Yazarın Nitelikleri 21

3. Yazmanın Istırabı ve Keyfi 25

4. Ne Hakkında Yazmalı? 31

5. Yazarlara Öğütler 39

6. Çalışma Alışkanlıkları 53

7. Karakterler 77

8. Neleri Atmak Gerektiğini Bilmek 89

9. Argo ve Dilin Kullanımı 95

10. Başlıklar 101

11. Diğer Yazarlar 105

12. Politika 125

13. Yazarın Hayatı 131

Eserler Dizini 160

Önsöz

Ernest Hemingway'in insanların gözündeki savaş muhabiri, büyük hayvan avcısı ve açık deniz balıkçısı imajı, kendisini ömür boyu yazma sanatına adamış olduğu gerçeğini geri plana itme eğiliminde olmuştur. Onun yazmaya olan bağlılığının derecesini yalnızca onu çok iyi tanıyanlar biliyordu. Hemingway'e göre diğer tüm uğraşlar, ne kadar çekici olurlarsa olsun, onun yazarlık kariyerinin yanında ikinci planda kalıyordu. O, herkesin iyi bildiği kibirli görüntüsünün altında, kendisini tamamıyla sanatına adamış bir sanatçı olarak kaldı. Kimi zaman yazmayla ilgili konuşma mevzusunda neredeyse batıl inanç düzeyinde bir gönülsüzlük sergiler, çok fazla şey söylemenin ilham perisini engelleyici bir etkisi olacağından korkar gibi görünürdü.

Ama diğer zamanlarda, yeni bir çalışmanın zorluklarıyla boğuşmadığında, yazma sanatıyla ilgili teoriler ve hatta kendi yazma yöntemleri üzerine açık açık konuşmaya istekli olurdu. Bunu mektuplarında ve diğer yazılarında, bu küçük kitabın derlenmesine yetecek kadar sık yapmıştı.

Hemingway'in görüşlerinin yer aldığı bu derleme, onun bir yazar olarak hedeflerinin ve ilkelerinin neler olduğuna ilişkin daha fazla bilgi edinmek isteyen okurlar için, yazarın kitaplarına dikkate değer bir ışık tutacaktır. Bu sayfalar, son derece çaba gerektiren bir iş olan sözcükleri bir araya getirme konusunda pratik tavsiyeler arayan yazar adayları için gözlemlerle, önerilerle ve meslek hileleriyle dolu bir altın madeni olacaktır.

Hemingway'in yayıncısı ve arkadaşı olarak, kendisinin edebi yaratımla ilgili öğrendiklerinin bir kısmının başka bir kuşağın yazarlarıyla paylaşıldığını bilmek onu memnun ederdi diye düşünüyorum. Eminim, kendi çalışması hakkında alaylı ve kötüleyici birtakım yorumlar yapar ama içten içe, yazmakla ilgili görüşlerini böylesine faydalı ve ilginç bir şekilde derleyen **Larry Phillips**'e müteşekkir olurdu.

Charles Scribner, Jr.

Giriş

Ernest Hemingway, yazarlık kariyeri boyunca, yazma üzerine konuşmanın kötü şans getirdiğini, "yazdıklarından bahsedersen ya da onları birine gösterirsen, bunun, kelebeklerin kanatlarında taşıdıkları her neyse onu ve bir şahinin tüylerinin düzenini söküp atacağını" ifade etti.

Bu inancına rağmen ömrünün son zamanlarında tam da yapmayı hiç istemediği o şeyi yapmıştı. **Hemingway**, roman ve öykülerinde, editörlere, arkadaşlarına, sanatçı dostlarına ve eleştirmenlere yazdığı mektuplarda, röportajlarda ve konuya ilişkin makalelerinde sıklıkla yazma konusuna değinmiş ve bu konuda, en az gelmiş geçmiş tüm yazarlar kadar iyi ve derinlemesine yazmıştı. Bu beceriye ilişkin yorum ve gözlemleri –ki bu yorumları çoğunlukla onları

çevreleyen metinden rahatça çıkartılabilir– yaşadığı süre boyunca birikerek azımsanmayacak miktarda bir eserler bütünü ortaya çıkarmıştır.

Bu derlemenin oluşmasını sağlayan süreç yıllar önce başladı ve bu başlangıç da –belki de bu tür kitaplarda hep olduğu gibi– yazara ve yazdıklarına duyduğum hayranlığın yanı sıra, yazma kurallarına ilişkin kendi arayışımın sonucunda gerçekleşti. Bu fikrin başlangıçtaki ilham kaynağı ise yazma konusuna değinen metinleri not alıp toparlayarak **Henry Miller** hakkında benzer bir kitap hazırlayan **Thomas H. Moore**'dur.

Tek bir kişinin belli bir konuyla ilgili olarak hayatı boyunca dile getirdiği görüşleri derlemek ilginç bir işti. Tıpkı, herhangi birinin belli bir konuyla ilgili düşünceleri gibi, **Hemingway**'in yazma üzerine düşünceleri de adeta dünyanın dört bir yanına dağılmış haldeydi. Bunları tekrar bir araya getirip farklı kategoriler altında toplarken sıradışı bir şey oldu. Belli ki farklı zamanlarda, çoğunlukla arada onlarca yıl olacak şekilde, farklı şehir veya ülkelerde, rasgele yapılan yorumlar, büyülü bir şekilde bir yapbozun parçaları gibi birleşmeye başladı.

Bunu belki, kişinin kimi zaman bir konuyu cümlenin ortasında bırakıp bir süreliğine başka bir şeyden bahsettiği ve sonra tam da kaldığı yerden asıl konuya dönüp devam ettiği banda kaydedilmiş röportajların, bu röportajları kâğıda geçirenlerin üzerinde yarattığı etkiye benzetebiliriz. **Hemingway**'in yazma konusundaki açıklamaları son derece geniş bir yelpazedeki makale, mektup ve kitaplarından çekip çıkarıldığında, diğer malzemelerin satırları arasına sıkıştırılmış, yıllar içinde yayımlanmış birtakım mesajlar gibi iç içe geçmiştir. Ben de bu duyguyu biraz olsun muhafaza etmeye çalıştım.

Bu kitap, **Hemingway**'in, yazarın doğası ve yaşamındaki unsurlar üzerine düşünceleri ile yazarlara yazma sanatı, çalışma alışkanlıkları ve disiplin konularında verdiği özel, faydalı öğütleri içermektedir. **Hemingway**'in kendine özgü kişiliği; genel bir bilgelik, zekâ, mizah ve kavrayış ile yazarın ve yazarlık mesleğinin dürüstlüğü konusundaki ısrarında ortaya çıkmaktadır.

Normalde aranması ya da araştırılması gereken bilgileri tek ciltte bir araya getiren bu kitabın, tüm dünyadaki yazarlara, yazarlık eğitimi alan öğrenci-

lere ve genel okuyucuya yardımcı olmasını ve ilham vermesini umuyorum. **Hemingway**'in ***Afrika'nın Yeşil Tepeleri***'nde[1] söylediği gibi, bazı yazarlar, bir başka yazarın tek bir cümle yazabilmesine yardımcı olabilmek için doğmuştur. Bu derlemenin pek çok cümlenin yaratılmasına katkı sunmasını diliyorum.

Bu kitabın hazırlanmasında sağladıkları çok değerli katkılarından ötürü **Charles Scribner, Jr.** ile Charles Scribner's Sons Yayınevi'nden **Michael Pietsch**'e minnettarım.

1) Metin içinde geçen kitap isimleri ve onlarla ilgili bilgiler kitabın sonunda alfabetik olarak hazırlanan "Eserler Dizini"nde verilmiştir. [yayıncının notu]

ERNEST HEMINGWAY
YAZMA ÜZERİNE

1

YAZMAK NEDİR, NEYE YARAR?

Noktayı koymadan önce, tüm dünyanın –ya da gördüğüm kadarının– bir resmini yapmaya çalışıyorum. İnce ince yaymaktansa daima özüne inmeye çalışıyorum.

Mrs. Paul Pfeiffer'a, 1933
Selected Letters, s.397[2]

Tüm iyi kitaplar birbirlerine benzer çünkü içinde geçen olaylar, gerçekten yaşanmış olsaydı bile hikâyedeki hali daha doğru olurdu. Bu tür bir kitabı okumayı bitirdiğinizde anlatılan her şey, adeta sizin başınıza gelmiş gibi hissedersiniz ve sonrasında o artık tamamıyla size aittir; iyi ile kötü, zevk, pişmanlık ile keder, insanlar ile mekânlar, havanın o sırada nasıl olduğu.

By-Line: Ernest Hemingway, s.184

2) Türkçeye çevrilmemiş kitaplar orijinal başlıklarıyla bırakılmış, sayfa numaralarında asıl eserlere sadık kalınmıştır. [yayıncının notu]

"Gerçekte bilen ya da anlayan yok ve hiç kimse de sırrı söylemiş değil. Sır, şiirin düzyazının içinde yazılması ki bu da her şey içinde yapılması en zor olanı..."

Mary Hemingway'den,
How It Was, s.352

Ve bir de diğer sır var. Sembolizm diye bir şey yok. Deniz denizdir, yaşlı adam da yaşlı adam. Oğlan oğlandır, balık da balık. Köpekbalıklarının hepsi köpekbalığıdır; biri diğerlerinden ne daha iyidir ne de daha kötü. İnsanların bahsedip durduğu bu sembolizm, saçmalıktan başka bir şey değil. Bir şeyin kendi anlamından ötesi, ancak o şeyi bildiğimizde ötesinde gördüğümüzdür.

Bernard Berenson'a, 1952
Selected Letters, s.780

Gerçekten iyi bir yazını kaç kez okursanız okuyun nasıl yaratıldığını anlayamazsınız. Çünkü tüm muhteşem yazınlarda bir gizem vardır ve bu gizem açımlanmaz. Süreklidir ve her zaman geçerlidir. Her okuduğunuzda yeni bir şey görür veya öğrenirsiniz.

Harvey Breit'a, 1952
Selected Letters, s.770

Birinci ağızdan öyküler yazmaya ilk başladığınızda bunlar insanları inandıracak kadar gerçekçi olursa okuyanlar, hemen her zaman öyküde olup bitenlerin gerçekten sizin başınızdan geçtiğini düşünürler. Bu doğaldır çünkü olayları yaratırken, onları anlatan kişinin başından geçirmeniz gerekmiştir. Eğer bunu yeterince başarılı bir şekilde yapabilirseniz, okur, olayların kendi başına da geldiğine inanır. Bunu yapabilirseniz, uğruna çabaladığınız şeye ulaşmaya başlamışsınız demektir; öykünüz herhangi bir gerçekliğin ötesinde öylesine gerçektir ki okurunuzun deneyiminin ve hafızasının bir parçası olmuştur. Okurun, öyküyü ya da romanı okurken farkına varmadığı, hafızasına ve yaşantısına girip hayatının bir parçası haline gelen şeyler olmalıdır. Bunu yapmak kolay değildir.

Kennedy Kütüphanesi koleksiyonundan
yayımlanmamış bir el yazması,
19 numaralı rulo, T 178

Sizi yalnızca birkaç kişinin hatırlaması için bu işi bir kere yapmanız yeter. Ama yıllarca yaparsanız, sizi pek çok insan hatırlar ve çocuklarına anlatır; çocuk-

larıyla torunları da hatırlar ve söz konusu kitaplarsa onları okuyabilirler. Ve eğer yazdığınız şey yeterince iyiyse insanlar var olduğu sürece yaşar.

Malcolm Cowley'den,
"A Portrait of Mr. Papa"
Life, 10 Ocak 1949

2

YAZARIN NİTELİKLERİ

Hayatım boyunca kelimelere sanki onları ilk kez görüyormuşum gibi baktım...

Mary Welsh'e, 1945
Selected Letters, s.583

Öncelikle yetenek olmalı, çokça yetenek. **Kipling**'inki gibi bir yetenek. Sonra disiplin olmalı. **Flaubert**'in disiplini. Sonra yapmacıklığı engellemek için ne olabileceğine dair bir kavrayış ve Paris'teki standart metre[3] kadar sabit, tam bir inanç olmalı. Ayrıca yazar zeki ve önyargısız olmalı, hepsinin ötesinde hayatta kalmalıdır. Tüm bu özellikleri tek bir kişide toplamaya çalışın ve bir yazara baskı yapan tüm etkilerden sıyrılmasını sağlayın. Onun için en zor şey –çünkü zaman çok dar– hayatta kalmak ve eserini tamamlamaktır.

Afrika'nın Yeşil Tepeleri, s.27

3) Paris'te bulunan, 18. yüzyılda uzunluk ölçüsünü göstermek amacıyla kullanılan uzun, mermer blok. [ç.e.n.]

...yazma konusunda gerçek ciddiyet iki mutlak gereklilikten biri. Diğeri ise, ne yazık ki, yetenek.

By-Line: Ernest Hemingway, s.214

İyi bir yazara verilecek en gerekli armağan, yerleşik, darbelere dayanıklı bir zırva dedektörüdür. Bu, yazarın radarıdır ve tüm büyük yazarlarda vardır.

George Plimpton'dan,
"An Interview with Ernest Hemingway"
The Paris Review 18, 1958 İlkbaharı

Adalet ve adaletsizlik anlayışından yoksun olan bir yazar, roman yazacağına dâhi çocukların gittiği bir okulun yıllığını düzenlesin daha iyi.

George Plimpton'dan,
"An Interview with Ernest Hemingway"
The Paris Review 18, 1958 İlkbaharı

İyi bir yazar, mümkün olduğunca, neredeyse her şeyi bilmelidir. Doğal olarak bunu yapamayacaktır. Yeterince büyük bir yazar, bilgi birikimiyle doğmuş gibidir. Ama aslında öyle değildir; sadece diğer insanlara kıyasla zamanın akışına göre daha hızlı öğrenme

kabiliyetiyle ve bilinçli bir şekilde yapmasa da halihazırda bilgi olarak sunulan şeyi kabul veya reddedecek bir zekâyla doğmuştur. Çabuk öğrenilemeyecek bazı şeyler vardır ve, elimizdeki tek şeyi, zamanı da bunların kazanılması için çokça feda etmek gerekir. Bunlar en basit şeylerdir ve bunları öğrenmek bir ömür sürdüğü için her bir kişinin hayattan edindiği küçük yeniliklerin bedeli büyüktür ve bunlar, kişinin geride bırakabileceği tek mirastır. Samimiyetle yazılmış her roman, gelecek bir sonraki yazarın kullanımına hazır olan toplam bilgiye katkıda bulunur ancak bir sonraki yazar, doğuştan gelen bir hak olarak kendisine neyin sunulduğunu ve kendisinin de bunun karşılığında, nereden yola çıkması gerektiğini anlayabilmek ve özümseyebilmek için her zaman, önemsiz de olsa bir miktar deneyimle karşılığını vermelidir.

Death in the Afternoon, s.191-192

İyi yazın, gerçek olan yazındır. Eğer biri bir hikâye uyduruyorsa bu, onun yaşam hakkında ne kadar bilgi sahibi ve ne kadar dürüst olduğuyla doğru oran-

tılı olacaktır; böylece bir şey uydurduğu zaman o şey gerçekte nasılsa öyle olur.

By-Line: Ernest Hemingway, s.215

Fare: Peki ya hayal gücü?

M.A.: O, iyi bir yazarın dürüstlüğün yanı sıra sahip olması gereken tek şey. Deneyimlerinden ne kadar çok şey öğrenirse imgelemeleri de o kadar gerçek olur. Yeterince gerçek imgelemlere erişebilirse insanlar onun bahsettiği her şeyin gerçekten yaşandığını, onun da bunları sadece anlattığını düşünecektir.

By-Line: Ernest Hemingway, s.215

[***Editörün notu:*** **Hemingway** *"Mektup Arkadaşın" yerine M.A. kısaltmasını kullanmıştır. "Fare" ise M.A.'nın genç bir yazara hitap şeklidir.*]

Fare: Bir yazar için erken yaşta alınabilecek en iyi eğitim nedir?

M.A.: Mutsuz bir çocukluk.

By-Line: Ernest Hemingway, s.219

3

YAZMANIN ISTIRABI VE KEYFİ

Muhabir: Yazar olmaya karar verdiğiniz bir ânı tam olarak hatırlıyor musunuz?

Hemingway: Hayır. Ben hep bir yazar olmak istemiştim.

George Plimpton'dan,
"An Interview with Ernest Hemingway"
The Paris Review 18, 1958 İlkbaharı

Temelde iki kişi için yazdığınızı düşünüyorum: Yazdıklarınızın tamamıyla mükemmel, öyle olmuyorsa da en azından muhteşem olmasına çabalayarak kendiniz için. Sonra da sevdiğiniz kişi için; okuma yazması olsa da olmasa da, ölüyse de, diriyse de.

Arthur Mizener'e, 1950
Selected Letters, s.694

Bugün yine romanım üzerinde çalışacağım. Yazmak zor bir iş Max ama hiçbir şey insana kendini daha iyi hissettirmiyor.

Maxwell Perkins'e, 1938
Selected Letters, s.474

Her gün çalışıyorum, iyi gidiyor. Son derece sıkıcı bir yaşama yol açıyor. Ama diğer her şeyden de daha eğlenceli. İhtiyar **Ford**'un (**Ford Madox**) yazılarında hep (**Joseph**) **Conrad**'ın yazarken nasıl da acı çektiğinden bahsettiğini hatırlıyor musun? Bunun nasıl bir *un metier du chien* (köpek işi) olduğu vs. Sen yazarken acı çekiyor musun? Ben hiç çekmiyorum. Ama yazmadığımda ya da hemen öncesinde, bir piç gibi kıvranıyorum ve bitince de bomboş ve becerilmiş hissediyorum. Asla yazarkenki kadar iyi hissedemiyorum.

Malcolm Cowley'e, 1945
Selected Letters, s.604-605

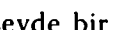
...Yazmak, asla olabileceği kadar iyi yapamayacağınız bir şey. Bitmek tükenmek bilmeyen bir meydan okuma ve bugüne kadar yaptığım her şeyden de daha zor; bu yüzden de yazıyorum. Bu işi iyi yaptığımda da beni mutlu ediyor.

Ivan Kashkin'e, 1935
Selected Letters, s.419

La Coruna'dayım, kitabın provasını bekliyorum... Birazdan burada olmalı, umarım gelir. Kendimi herhangi bir şeyler yazdığıma ikna etmek ve nihayet başka bir şey yazabilmek için daha önceden yazdığım lanet olası bir şeyi okumam gerekiyor. Belki biliyorsundur bu hissi.

Barklie McKee Henry'ye, 1927
Selected Letters, s.254

Charlie, hiçbir şeyde bir gelecek yok. Umarım benimle aynı fikirdesindir. Savaşlarda bundan hoşlanmamın nedeni de bu. Her gün ve her gece, ölüp de bir daha yazmak zorunda kalmama ihtimalin çok yüksek. Karşılığında bana para ödense de ödenmese de mutlu olmak için yazmak zorundayım. Ama bu, doğuştan gelen kahrolası bir hastalık. Ve ben bunu yapmayı seviyorum ki bu daha da kötü. Bu, yazmayı hastalıktan kötü bir alışkanlığa dönüştürüyor. Sonra bu işi şimdiye kadar hiç kimsenin yapmadığı kadar iyi yapabilmeyi istiyorum ve bu da onu bir takıntıya dönüştürüyor. Takıntı berbat bir şey. Umarım sende hiç yoktur. Benim kalan tek takıntım bu.

Charles Scribner'a, 1940
Selected Letters, s.503-504

Biliyorsun ki kurmaca yapıtlar, daha çok da düzyazı, muhtemelen tüm yazma şekilleri içinde en çetin olanı. Kaynağın yok, o eski, önemli kaynak. Bir parça boş kâğıt, kurşunkalem ve olabileceğinden daha gerçek şeyler yaratma zorunluluğu. Gözle görünür olmayanı alıp tamamıyla gözle görünür kılmalı ve bunun normal görünmesini sağlamalısın ki okuyan kişinin deneyiminin bir parçası olabilsin.

Bernard Berenson'a, 1954
Selected Letters, s.837

"Sizce yazma eylemi, kendi içinde bir amaç olarak yapmaya değer mi?"

"Ah, evet."

"Bundan eminsiniz?"

"Son derece eminim."

"Bu çok hoş bir şey olmalı."

"Öyle" dedim. "Bu işin tümüyle güzel olan tek yanı."

Afrika'nın Yeşil Tepeleri, s.26

Helen iyi olmadığı zamanlarda daha iyi çalışırdı hep. Tam bu düzeyde bir hoşnutsuzluk ve anlaşmazlık. Sonra, yazmaya mecbur olduğunuz zamanlar vardı. Vicdandan değil. Yalnızca içinizdekileri kustuğunuzdan. Bazen de bir daha hiç yazamayacakmışsınız gibi hissederdiniz ama bir süre sonra, eninde sonunda iyi bir öykü daha yazacağınızı bilirdiniz.

Bu gerçekten de her şeyden daha eğlenceliydi. Bu işi yapmanızın asıl sebebi buydu. Daha önce hiç fark etmemişti. Vicdandan değildi. Yalnızca, en büyük keyifti. Diğer her şeyden daha etkiliydi.

Nick Adams Öyküleri, s.238

Yazmanın nasıl olduğuna ilişkin bir kural yok. Bazen kolayca ve mükemmel bir şekilde oluverir. Bazense bir kayayı matkapla delip sonra da patlayıcılarla havaya uçurmaya benzer.

Charles Poore'a, 1953
Selected Letters, s.800-801

Yazmayı seviyorum. Ama başladığım günden bu yana asla kolaylaşmadı ve eğer yapabileceğinden

daha iyisini elde etmek için uğraşıyorsan kolaylaşmasını da bekleyemezsin.

L.H. Brague, Jr.'a, 1959
Selected Letters, s.893

4

NE HAKKINDA YAZMALI?

Bir kitabın iyi bölümleri, yalnızca yazarın tesadüfen duyacak kadar şanslı olduğu bir şey ya da tüm lanet yaşamının enkazı olabilir —her durum da en az diğeri kadar iyidir.

F. Scott Fitzgerald'a, 1929
Selected Letters, s.305

Kişisel trajedini unut. Başta hepimiz berbat durumda oluruz, özellikle de ciddi bir şekilde yazabilmek için korkunç bir şekilde incinmiş olman gerekir. Ama bu lanet olası acıyı yaşadığında, kullan; onunla hile yapma. Ona bir bilim insanı gibi sadık kal, ancak sırf senin ya da seninle ilgili birinin başına geldi diye herhangi bir şeyin herhangi bir öneme sahip olduğunu da düşünme.

F. Scott Fitzgerald'a, 1929
Selected Letters, s.408

İnsanın gerçekten komik bir kitap yazabilmesi için pek çok kez cezalandırılmaya göğüs germesi gerekir.

William B. Smith, Jr.'a, 1924
***Selected Letters*, s.139**

Dostoyevski'yi Dostoyevski yapan, Sibirya'ya gönderilmesiydi. Kılıcın ateşte dövülmesi gibi, yazarlar da adaletsizliğin içinde dövülürler.

***Afrika'nın Yeşil Tepeleri*, s.71**

Demek erkekler hikâye anlatamıyor. Neden biliyor musun? Onları tanık sandalyesine oturtsan bile anlatamazlardı. Eğer bir hikâyen varsa bunu anlatmak zor değildir. Belki insanlar inanmayacaklardır. Ama sen doğrudan ve tüm gerçekliğiyle anlatabilirsin.

Tabii bir yazar, fotoğraflar gibi dümdüz olmamaları, çok yönlü olabilmeleri için hikâyeler uydurmak zorundadır. Ama bunu yaparken bildiği şeylerden yola çıkar.

Charles Scribner'a, 1949
***Selected Letters*, s.678**

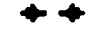
...Bugüne kadar elde ettiğim hangi başarı varsa, hakkında bilgi sahibi olduğum şeyleri yazmam sayesinde olmuştur.

Maxwell Perkins'e, 1928
Selected Letters, s.273

O odada, hakkında bilgi sahibi olduğum her şeyle ilgili bir öykü yazmaya karar verdim. Bu kararı, ne zaman yazsam uygulamaya çalışıyordum; son derece iyi ve sert bir disiplin yöntemiydi.

Paris Bir Şenliktir, s.12

Ben yazabileceğin şey hakkında yazmanın ve istediğin etkiyi yaratmaya çalışmanın çığır açan bir şeyler yapmaktan daha iyi olduğunu düşünüyorum. Sense romancıların o gerçekten muhteşem romanlarını kaç yaşında yazdıklarını düşünüyorsun.

Maxwell Perkins'e, 1926
Selected Letters, s.229-230

Asla yapmayacağım şey, herhangi bir konuda kendimi tekrar etmektir, o yüzden de yeniler nadiren

eskiler kadar popüler olur –insanlar her zaman en son yazdığınız gibi bir öykü beklerler.

Maxwell Perkins'e, 1932
Selected Letters, s.377

Uçaklardan bahsedebilecek kadar iyi yazabilmeyi isterdim. **Faulkner** *Pylon*'da bunu çok iyi yapmıştır, belki de o yapmamış olsa sen yapacaktın ama başkasının yaptığı bir şeyi yapamazsın.

Harvey Breit'a, 1956
Selected Letters, s.863

Tolstoy'u ve savaş deneyiminin bir yazar için ne büyük bir avantaj olduğunu düşündüm. Savaş, en önemli ve şüphesiz ki samimiyetle yazılması en zor konulardan biriydi ve hiç savaş görmemiş yazarlar görenleri kıskanır, konuyu önemsiz, aykırı ya da marazi göstermeye çalışırdı; halbuki kaçırdıkları şey, aslında oldukça eşsiz bir deneyimdi.

Afrika'nın Yeşil Tepeleri, s.70

Bilginiz olsun diye söylüyorum, savaşla ilgili öykülerde konuyu ağırdan ve dürüstçe ele alıp pek

çok açıdan inceleyerek savaşın *tüm* farklı yönlerini göstermeye çalışıyorum. O yüzden de hiçbir zaman bir öykünün benim bakış açımı temsil ettiğini düşünmeyin çünkü öykülerim bunun için fazlasıyla karmaşıktır.

Savaşın kötü olduğunu biliyoruz. Ne var ki savaşmak bazen gereklidir. Ama savaş yine de kötü bir şeydir ve öyle olmadığını iddia eden de yalancıdır. Ancak bu konuyu tüm gerçekliğiyle yazmak çok karmaşık ve zordur. Mesela tamamen kişisel deneyimlerime dayanan bir örnek vereyim: Küçükken İtalya'da süren savaş beni çok korkutuyordu. İspanya'dayken ise birkaç hafta sonra korku kalmamıştı ve çok mutluydum. Ancak başkalarının duyduğu korkuyu anlamamak veya bu korkunun varlığını inkâr etmek kötü bir yazın olurdu. Yalnızca şimdi tüm mevzuyu daha iyi anlıyorum...

Hem asker kaçaklarını hem kahramanları, korkakları ve cesur insanları, vatan hainlerini ve vatan haini olamayan insanları anlayarak yazabilmek istiyorum. Bu tür insanlar hakkında epeyce şey öğrendik.

Rus eleştirmen **Ivan Kashkin**'e, 1939
Selected Letters, s.480

...İç savaş bir yazar için olabilecek en iyi, en eksiksiz savaştır. **Stendhal** bir savaş görmüştü ve **Napolyon** da ona yazmayı öğretmişti. O zamanlar herkese öğretiyordu ama **Stendhal**'dan başka hiç kimse öğrenmedi.

Afrika'nın Yeşil Tepeleri, s.71

Senin için "konunun önemi" üzerine kısa bir yazı yazmamı mı istiyorsun? Savaşı görememenin seni bu kadar gücendirmesinin nedeni, savaşın tüm konular içinde en iyisi olması. Savaş en çok malzemeyi bir araya getirir, eylemi hızlandırır ve normalde elde etmek için bir ömür boyu beklemen gereken her tür şeyi su yüzüne çıkarır. *3 Soldiers*'ı muhteşem bir kitap yapan savaştı. *Streets of Night*'ı berbat kılan ise Boston'dı... Her iki kitap da en az diğeri kadar iyi yazılmıştı, tamamen yanıldığımı söylediğini duyar gibiyim. Belki de yanılıyorumdur. Senin de keşfetmiş olduğunu söyleyebileceğim aşk da iyi bir konudur. Diğer başlıca konular ise bize zenginlerle fakirleri veren para ve para hırsıdır. Beyler, bu konuşmacı yorgun. İktidarsızlığın son derece sıkıcı bir

konu olduğunu da belirtmeliyim. Cinayet iyidir; o yüzden bir sonraki kitabına sıkı bir cinayet koy ve arkana yaslan.

F. Scott Fitzgerald'a, 1925
Selected Letters, s.176-77

Günümüzde öylesine heyecan verici şeyler oluyor ki eğer o şeyleri gördüyseniz, *şimdiyi* bırakıp gitmek, kurgusal bir geçmişe dönmek zor. Tabii bu olaylar geçmişi mükemmel bir şekilde yansıtmıyorsa.

Charles Scribner'a, 1947
Selected Letters, s.631

Hayattaki en zor iş, insanlar hakkında dosdoğru, dürüst yazılar yazmak. Önce konuyu bilmeniz gerekiyor, sonra da nasıl yazılacağını. Ve bunların her ikisini de öğrenmek bir ömür sürüyor...

By-Line: Ernest Hemingway, s.183

Madam, tüm hikâyeler, eğer yeterince devam ettirilirse ölümle sonuçlanır ve bunu sizden esirgeyen kişi de gerçek bir hikâye anlatıcısı değildir.

Death in the Afternoon, s.122

5

YAZARLARA ÖĞÜTLER

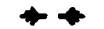
En basit şeylerle başlayarak yazmayı öğrenmeye çalışıyordum...

Death in the Afternoon, s.2

Başlangıçta nasıl olduğuna bir bak –onca enerji ve heyecana rağmen okura hiçbir şey iletmek mümkün olmaz–. Enerjiyi tüketirsin, heyecan biter ama işin nasıl yapılacağını öğrenirsin ve artık genç olmadığın dönemde yaptıkların, gençliğindekilerden daha iyidir.

F. Scott Fitzgerald'a, 1929
Selected Letters, s.306

...Bazen yeni bir öyküye başlarken bir türlü ilerletemediğimde şöminenin önüne oturur, küçük portakalların kabuklarını alevlerin uç tarafına sıkar ve çıkardıkları mavi kıvılcımları izlerdim. Dikilip Paris'in çatılarının üzerinden bakar ve şöyle düşünürdüm: "Merak etme. Daha önce hep yazdın, şimdi de yazacaksın. Tek yapman gereken, bir tane doğ-

ru cümle yazmak. Bildiğin en doğru cümleyi yaz." Böylece nihayet tek bir doğru cümle yazar ve oradan devam ederdim. O zamanlar bunu yapmak kolaydı çünkü her zaman bildiğim, gördüğüm ya da başkasının söylediğini duyduğum doğru bir cümle olurdu. Eğer ayrıntılı bir şekilde veya bir şeyi ilk kez ortaya koyan, takdim eden biri gibi yazmaya başlarsam kıvrımları, süslü kısımları kesip atabildiğimi, yazmış olduğum ilk doğru, basit tanıtıcı cümleyle başlayabildiğimi fark ettim.

Paris Bir Şenliktir, s.12

✦ ✦

O sıralarda yazmaya çalışıyordum ve bu işin en zor yanının, hissetmeniz gereken ve size hissetmeniz için öğretilen şey yerine gerçekte ne hissettiğinizi bilmenin yanı sıra, olay ânında gerçekten ne olduğunu, hissettiğiniz duyguya sebep olan asıl şeylerin neler olduğunu kâğıda geçirmek olduğunu fark ettim. Bir gazeteye yazarken ne olduğunu anlatırdınız ve bir yolunu bulup okuyucuya, güncellik unsurunun da eşlik ettiği o duyguyu iletirdiniz. Güncellik o gün olup bitenlerle ilgili her yazılana belli bir duygu katardı. Ancak gerçeğin ta kendisi, o duyguyu yaratan

ve bir yıl, on yıl boyunca –veya şansınız yaver giderse ve yeterince sade bir şekilde ifade etmeyi başardıysanız, hep– bugünkü geçerliliğini koruyacak olan hareket ve olay dizisi beni aşıyordu ve ona ulaşmak için çok çalışıyordum.

Death in the Afternoon, s.2

Benim için... sorun betimlemeyle ilgiliydi ve gece yarısı uyanıp hatırımdan çıkmış olanın –ki bu gerçekten gördüğüm şeydi– ne olduğunu anımsamaya çalıştım ve nihayet o sırada olanları düşünüp hatırladım. (Matador) ayağa kalktığında yüzü beyaz ve kirliydi ve pantolonunun ipekli kumaşı bel hizasından dizine kadar açılmıştı; gördüğüm şey kiralık pantolonun kirliliği, adamın yırtık iç çamaşırının kirliliği ve uylukkemiğinin temiz, tertemiz, dayanılmaz derecede temiz beyazlığıydı ve önemli olan da buydu.

Death in the Afternoon, s.20

Fare: Bir yazar kendini nasıl eğitebilir?

M.A.: Bugün neler olup bittiğine dikkat et. Eğer bahsedeceğin şey bir balıksa diğerlerinin de tam olarak ne yaptığına bak. Balığın sıçrayışından bir heyecan duyarsan sana bu duyguyu yaşatan hareketin ne olduğunu kesin bir şekilde görene kadar geri giderek anımsa. İster olta ipinin sudan çıkışı ve üzerinden sular damlamayana dek bir keman yayı gibi gerilmesi olsun, ister balığın zıpladığında çarpıp su sıçratışı. Etraftaki sesleri ve söylenenleri anımsa. Sana o duyguyu verenin, o heyecanı hissettiren hareketin ne olduğunu bul. Sonra bunu net anlatımla yaz ki okuyucu da görüp seninle aynı duyguları hissedebilsin. Bu bir ısınma egzersizidir.

Fare: Peki.

M.A.: Sonra değişiklik olsun diye başka birinin zihnine gir. Eğer ben sana bas bas bağırıyorsam, hem benim o anda ne düşündüğümü hem de bu durumla ilgili olarak kendi hislerini anlamaya çalış. Carlos, Juan'a küfrediyorsa her ikisi açısından da düşün. Yalnızca kimin haklı olduğunu düşünme. İnsanlık açısından olaylar olmaları ya da olmamaları gerektiği gibidir. Sen de bir insan olarak kimin haklı, kimin

haksız olduğunu biliyorsun. Kararlar almalı ve bunları uygulamalısın. Bir yazar olarak hüküm vermemelisin. Anlamalısın.

Fare: Peki.

M.A.: *Şimdi*yi dinle. İnsanlar konuşurken onları tamamıyla dinle. Kendi söyleyeceklerini düşünme. Çoğu insan asla dinlemez. Gözlem de yapmaz. Sen, bir odaya girip o odadan çıktığında orada gördüğün her şeyi bilebilmelisin, sadece o kadar da değil. Oda sende herhangi bir his uyandırdıysa sana bu hissi verenin ne olduğunu da tam olarak bilmelisin. Bunu pratik yapmak için uygula. Şehirdeyken tiyatro binasının önünde dur ve insanların taksiden ya da arabadan inişleri arasında nasıl farklar olduğunu gözlemle. Pratik yapmanın binlerce yolu var. Ve her zaman başka insanları düşün.

By-Line: Ernest Hemingway, s.219-220

İkinci olarak, kendi sorularının cevapları dışındaki şeyleri dinlemeyi uzun zaman önce bıraktın. Dinlemeni gerektirmeyen iyi şeyler de buldun. İşte bir yazarı kurutan şey bu (hepimiz kururuz, bunu şahsına bir hakaret olarak alma): Dinlememek. Her

şeyin kaynağı bu. Görmek, dinlemek. Yeterince iyi görüyorsun. Ama dinlemeyi bırakıyorsun.

F. Scott Fitzgerald'a, 1934
Selected Letters, s.407

...Pamplona değişti elbette ama bizim yaşlandığımız kadar değil... Her şeyin yok oluşunu gördük ve yine göreceğiz. Önemli olan dayanmak ve yaptığın işi tamamlamak, görmek, duymak, öğrenmek ve anlamak; ve bildiğin bir şey olduğunda yazmak; öncesinde ya da çok geç olduğunda değil. Eğer dünyayı açık bir şekilde ve bir bütün olarak görebiliyorsan, onu kurtarmaya çalışanları bırak. O zaman yarattığın her parça, eğer içtenlikle yaratılmışsa bütünü temsil edecektir. Yapılması gereken şey çalışmak ve bunun nasıl yapılacağını öğrenmek.

Death in the Afternoon, s.278

"...Bunu yapmaya çalışıyorum ki beni, ben farkına bile varmadan etkilesin; yani ne kadar okursan, o kadar çok şey kazanacaksın."[4]

Paris Bir Şenliktir, s.138

4) Yazar, burada *Karamazov Kardeşler*'i okumaktan söz ediyor. [ç.n.]

Tüm öykülerimde gerçek hayatın verdiği hissi anlatmaya çalışıyorum –hayatı yalnızca betimlemek ya da eleştirmek için değil– gerçekten canlı kılmak için. Böylece benim yazdığım bir şeyi okurken olayı gerçekten yaşarsınız. Bunu, güzel şeylerin yanı sıra, kötüyle çirkine de değinmeden yapamazsınız. Çünkü her şey güzel olursa ona inanmazsınız. Hayat böyle bir şey değildir. Benim istediğim gibi yazabilmeniz ancak olayın her iki yönünü de –üç, hatta mümkünse dört boyutunu da– göstererek olur.

Dr. C.E. Hemingway'e, 1925
Selected Letters, s.153

Tüm yazdıklarımı parçalayıp bütün kolaylıkları bir kenara bıraktığımdan ve tanımlamak yerine yaratmaya başladığımdan beri yazmak harika bir hal aldı. Ama bu son derece zor bir işti ve bir roman kadar uzun bir şeyi nasıl yazacağım hakkında hiçbir fikrim yoktu. Çoğu zaman tek bir paragrafı yazmak için bile tüm sabah çalışıyordum.

Paris Bir Şenliktir, s.156

Bunu her zaman sözcükler ya da doğrudan ifadelerden ziyade üç bant vuruşlarıyla yapmaya çalışıyorum. Fakat belki de doğrudan ifade de olmalıdır.

Owen Wister'a, 1929
Selected Letters, s.301

✦ ✦

Ömrüm boyunca elde etmek için uğraştığım düzyazı tarzı işte bu (***Yaşlı Adam ve Deniz***); kolay ve açıkça okunan, kısa görünen ama görünür dünyayla bir insanın ruh dünyasının tüm boyutlarına sahip. Şu an için yazabileceğim en iyi düzyazı.

Charles Scribner'a, 1951
Selected Letters, s.738

✦ ✦

...Bana sıfatlara güvenilemeyeceğini öğreten adamdı (**Ezra**),[5] tıpkı sonradan belli durumlarda belli insanlara güvenilemeyeceğini öğrendiğim gibi...

Paris Bir Şenliktir, s.134

✦ ✦

"...Bir ülkeyi ilk görüşünüz çok kıymetlidir. Muhtemelen başkasından çok sizin için kıymetli olan şey de orada çektiğiniz azaptır. Ama ifade etmeyi de-

5) Ezra Pound. [ç.e.n.]

neyebilmek adına her zaman mutlaka yazmanız gerekir. Yazdıklarınızı ne yapacağınız önemli değildir."

Afrika'nın Yeşil Tepeleri, s.193

Gertrude'un (**Stein**) beni azarlamasını seviyorum çünkü bu, insanın kendisiyle ilgili düşüncelerini zapt etmesini –oldukça zapt etmesini– sağlıyor. Kitabı çok beğendiğini söyledi. Ama benim duymak istediğim, neleri beğenmediği ve neden beğenmediğiydi. Ona göre başarısız olan kısımlar, yaratmaktansa görsel olarak hatırladığım kısımlar...

F. Scott Fitzgerald'a, 1929

Selected Letters, s.310

...İspanya'ya geldim... Taşrayı **Cezanne**[6] gibi yaratmaya çalışıyor ve harika vakit geçiriyorum ve bazen onun yaptığı şeye birazcık yaklaşır gibi oluyorum. Yaklaşık 100 sayfa uzunluğunda ve hiçbir olay yok ve taşra çok güzel, hepsini ben uydurduğum için

6) **Paul Cézanne**; Fransız ressam. Bu isim metin içerisinde **Hemingway**'in yazdığı şekilde bırakılmıştır. [ç.e.n.]

de tamamını görebiliyorum ve bir kısmı, tıpkı olması gerektiği gibi gelişiyor...

Gertrude Stein'a, 1924
Selected Letters, s.122

Yapmaya çalıştığım şey bir taşra yaratmak, böylece okuduktan sonra sözcükleri hatırlamazsınız ancak o *yeri* bilirsiniz. Bu zor bir iş çünkü bunu yapabilmek için yazdığınız süre boyunca orayı tümüyle görmeniz, yalnızca romantik duygularla sınırlı kalmamanız gerekiyor.

Edward O'Brien'a, 1924
Selected Letters, s.123

Bazı günler o kadar iyi gidiyordu ki yarattığınız taşra, ağaçların arasından geçip açıklığa çıkacağınız, yüksek yerlere çıkıp gölün kolunun ötesini görebileceğiniz kadar canlı oluyordu.

Paris Bir Şenliktir, s.91

Cezanne'ın resim yaptığı gibi yazmak istiyordu.

Cezanne tüm hileleri kullanarak başladı. Sonra her şeyi bozup asıl yapıtı inşa etti. Bunu yapmak

çok zordu. O, işinin en iyisiydi. Her zaman için en iyi. Bu bir tapınma değildi. O, Nick, taşra hakkında, **Cezanne**'nin onu resmettiği gibi yazmak istiyordu. Bunun içinizden gelmesi gerekiyordu. Herhangi bir hilesi yoktu. Daha önce hiç kimse yazılarında taşradan böyle bahsetmemişti. Bu neredeyse kutsal bir his yaratıyordu onda. Son derece ciddiydi. Mücadele etseydiniz yapabilirdiniz. Tabii eğer dürüst yaşadıysanız.

Nick Adams Öyküleri, s.239

Lanet olası kitabında hava durumundan bahsetmeyi unutma; hava durumu çok önemli.

John Dos Passos'a, 1932
Selected Letters, s.355

Noktalama işaretleri konusundaki düşüncem şu: *Mümkün olduğunca* geleneksel olmalı. Golf sahasında kroket ya da bilardo sopası kullanılmasına izin verilse golf oyunu epey sıkıntılı olurdu. Kendi yeniliklerinizi getirmeye hak kazanmak için önce alışılmış kuralları uygulayarak bu işi herkesten çok daha iyi yapabildiğinizi gösterebilmeniz lazım.

Horace Liveright, 1925
Selected Letters, s.161

Aslına bakılırsa, eğer bir yazar sözlüğe ihtiyaç duyuyorsa yazmamalı. Sözlüğü baştan sona en az üç kez okuyup sonra da ihtiyacı olan birine ödünç vermiş olması gerekir. Doğru olan yalnızca belirli sözcükler vardır ve teşbihler de (sözlüğümü getirin) kusurlu cephane gibidir (şu an aklıma gelen en adi şey bu).

Bernard Berenson'a, 1953
Selected Letters, s.809

Muhabir: Genç yazarlara gazetelerde çalışmayı tavsiye eder misiniz? *Kansas City Star*'da aldığınız eğitimin nasıl bir faydası oldu?

Hemingway: *Star*'da basit bir tanıtım cümlesi yazmayı öğrenmeye zorlanırdınız. Bu herkesin işine yarayacak bir şeydir. Gazetede çalışmak genç bir yazara zarar vermez hatta yardımcı bile olabilir, tabii eğer oradan zamanında çıkmayı başarırsa.

George Plimpton'dan,
"An Interview with Ernest Hemingway"
The Paris Review 18, 1958 İlkbaharı

Çok çalışıyorum bu kitap üzerinde. Neredeyse bitti. Geriye tek kalan, sonda her zaman yapılması gereken, gerçekleştirilmesi mümkün olmayan o mucizeyi gerçekleştirmek.

Archibald MacLeish'e, 1936
Selected Letters, s.453

Bir kitabı bitirdikten sonra duygusal anlamda tükenmiş oluyorum. Eğer tükenmemiş olursanız bu, duyguyu okuyucuya tam anlamıyla verememişsiniz demektir. En azından benim için durum bu.

Charles Scribner Jr.'a, 1952
Selected Letters, s.778

6

ÇALIŞMA ALIŞKANLIKLARI

Fare: Bir öykü yazarken o öyküde olacakları bilir misiniz?

M.A.: Neredeyse hiçbir zaman. Yaratmaya başlarım ve öykü ilerledikçe ne olacaktıysa o olur.

By-Line: Ernest Hemingway, s.217

Fare: Günde ne kadar yazmak gerekir?

M.A.: En iyi yöntem, iyi gittiğini düşündüğün ve bir sonraki aşamada ne olacağını bildiğin sırada yazmayı bırakmaktır. Eğer bir roman yazarken bunu her gün uygularsan asla tıkanmazsın. Bu sana söyleyebileceğim en değerli şey, o yüzden unutmamaya çalış.

Fare: Peki.

M.A.: İyi giderken her zaman dur ve bir sonraki gün tekrar yazmaya başlayana kadar bunu düşünme ve endişelenme. Böylece bilinçaltın sürekli bu konu üzerinde çalışır. Ama bilinçli olarak bunu düşünür ve kaygı duyarsan onu öldürürsün ve beynin daha sen yazmaya başlamadan yorgun düşer. Romana bir kez

başladın mı, bir sonraki gün devam edip edemeyeceğin konusunda endişelenmek, en az kaçınılmaz eylemlerde bulunmak zorunda kalma konusunda endişelenmek kadar korkakçadır. Devam etmek *zorundasın*. O yüzden de kaygı duymanın hiçbir mantığı yok. Roman yazmak istiyorsan bunu öğrenmen lazım. Bir roman yazmanın en zor kısmı, onu bitirmektir.

Fare: Kaygı duymamayı nasıl öğrenebilirsiniz?

M.A.: Bu konuda düşünmeyerek. Düşünmeye başladığın anda vazgeç. Başka bir şey düşün. Bunu öğrenmeye mecbursun.

By-Line: Ernest Hemingway, s.216-217

Yazdığım sırada, çalışmamı bitirdikten sonra okumak benim için bir gereklilikti. Yazdığınız şey hakkında düşünüp durursanız, bir sonraki gün devam edemeden yazmakta olduğunuz şeyi kaybederdiniz. Egzersiz yapmak, bedeni yormak şarttı. Sevdiğiniz biriyle sevişmek de çok iyi olurdu. Hatta bu hepsinden iyiydi. Ama sonrasında, bomboş olduğunuzda, tekrar yazabilene kadar üzerinde çalıştığınız şeyi düşünmemek ve bu konuda kaygılanmamak için okumak gerekirdi. Ben yazı kuyumu asla boşalt-

mamayı, onun en derinlerinde hâlâ bir şeyler olduğunu bildiğimde her zaman durmayı ve geceleri onu besleyen kaynaklar sayesinde tekrar dolmasına izin vermeyi çoktan öğrenmiştim.

Kafamı yazma konusundan uzaklaştırmak için bazen çalışmam bitince **Aldous Huxley**, **D.H. Lawrence** gibi o zamanlar yazan ya da yayımlanmış kitaplarını **Sylvia Beach**'in kütüphanesinden alabileceğim veya rıhtımda dolaşırken bulabileceğim herhangi bir yazarı okurdum.

Paris Bir Şenliktir, s.25-26

Yazmayı bıraktığım andan bir sonraki gün tekrar başlayana kadar, yazmakta olduklarıma dair hiçbir şeyi düşünmemeyi de o odada öğrenmiştim. Böylece bilinçaltım o konu üzerinde çalışırken ben de başka insanları dinlemeyi, her şeyin farkına varabilmeyi, öğrenmeyi ümit ediyordum ve yazdığım şeyi düşünüp kendimi devam edemeyecek kadar güçsüz kılmamak için okuyordum. İyi çalıştığım zamanlarda –ki bu şansın yanı sıra disiplin de gerektiriyordu– o merdivenlerden aşağı inmek harika bir histi, o zaman Paris'te gönlümce yürümekte özgürdüm.

Paris Bir Şenliktir, s.13

Bir öykü yazdıktan sonra kendimi hep, sanki yeni sevişmişim gibi, bomboş, hem üzgün hem de mutlu hissederdim ve yazdığım öykünün gerçekten iyi olduğundan emin olurdum; ertesi gün onu yeniden okuyana kadar gerçekte ne kadar iyi olduğunu bilemeyecek olmama rağmen.

Paris Bir Şenliktir, s.6

Fare: Her gün yazmaya başlamadan, daha önce yazdıklarınızın ne kadarını okuyorsunuz?

M.A.: En güzeli her gün hepsini baştan okuyup bu esnada düzeltmeler yapmak ve sonra da önceki gün bıraktığın yerden devam etmek. Her gün baştan alamayacak kadar uzun bir hale geldiğindeyse, yine her gün iki ya da üç bölüm geriden başla ve her hafta bir kez baştan sona oku. Yazdıklarını ancak bu şekilde tek bir bütün haline getirebilirsin. Ve hâlâ iyi gidiyorken durmayı da unutma. Bu, her seferinde oturup kafandakiler tükenene kadar yazmak yerine, öykünün devamının gelmesini sağlar. Her şeyi bir seferde

yazarsan, bir sonraki gün bitap düşmüş olursun ve devam edemezsin.

By-Line: Ernest Hemingway, s.217

Scott, EDEBİYATI fazlasıyla ciddiye alıyordu. Bu işin yalnızca mümkün olan en iyi şekilde yazmak ve başladığını bitirmek olduğunu hiçbir zaman anlamadı.

Arthur Mizener'e, 1950
Selected Letters, s.695

Her şey olabilecek en kötü haldeyken ve hiç umut yokken yalnızca *devam etmelisin*; bir roman söz konusu olduğunda yapılabilecek tek bir şey var, o da, o lanet olası şeyin sonuna gelene kadar dosdoğru devam etmek.

F. Scott Fitzgerald'a, 1929
Selected Letters, s.306

Bunu (*Silahlara Veda*) mümkünse burada bitirip iki-üç ay bir kenara bırakmak, sonra da düzelterek yazmak istiyorum. Bittikten sonra, bir kitabın düzeltilmesi altı hafta ya da iki ay kadar sürer. Ancak

düzeltmeden önce iyice soğumasını beklemek benim için çok önemli.

Maxwell Perkins'e, 1928
Selected Letters, s.276-277

Sana yollamadan önce ondan ne kadar süre uzak kalmam gerektiğini bana bildir. Sana vermeden önce ne kadar uzak kalabilirsem o kadar iyi olur; daha nesnel bir gözle bakmak için yepyeni bir şansım olur, boşluk varsa doldurabilir ve gerekli gördüğüm yerleri ayrıntılandırabilirim.

Charles Scribner'a, 1949
Selected Letters, s.684

İşte buraya döndüm ya, kitabı (***Silahlara Veda***) düzelterek tekrar yazmaya başlamak için sabırsızlanıyorum. Ama daha bitireli bir ay oldu ve sanırım Florida'ya yerleşene kadar hiç ellememek en iyisi. ***Güneş***'i[7] eylülde tamamladım ve aralığa kadar da düzeltiye başlamadım. Bunda çok fazla düzeltme yapmam gerekmeyecek çünkü (üzerinde çalışırken) her gün bir önceki gün yazdıklarımı baştan yazmıştım.

7) *Güneş de Doğar.* [ç.n.]

Yine de yeterince uzak kaldığımdan emin olmak istiyorum ki bu kitabı yazarken heyecan duyduğum halde bu heyecanı okuyuculara nerelerde yansıtamadığımı görebileyim.

Maxwell Perkins'e, 1928
Selected Letters, s.285

Sabahları yazmaya başlamadan önce genellikle hiçbir şey okumam, hiçbir yardım ya da etki olmadan, birilerinin mükemmel bir örnek vermesine ya da oturup omzumun üzerinden beni izlemesine fırsat vermeden, hemen bir şeyler yazmaya çalışırım.

Bernard Berenson'a, 1952
Selected Letters, s.790

İhtiyacınız olan şeyler; mavi kapaklı defterler, iki kurşunkalem ile kalemtıraş (çakı kullanmak müsriflik olurdu), üstü mermer kaplı masalar, sabahın erken saatlerine özgü o koku ve ortalığı silip süpürmekten ibaretti. Şans için sağ cebinizde atkestanesi ve tavşan ayağı taşırdınız. Tavşan ayağının üzerindeki tüyler uzun zaman önce aşınmış olur, kemikler ve kas kirişleri de bu aşınmanın etkisiyle parlardı.

Tavşanın tırnakları cebinizin astarını tırmalardı ve siz şansınızın hâlâ yerinde olduğunu anlardınız.

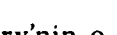
Paris Bir Şenliktir, s.91

Yani bitene kadar onu (*Çanlar Kimin İçin Çalıyor*) yazmaya devam edeceğim. Şu âna kadarki halini sana gösterebilmek isterdim çünkü yazdıklarımla gerçekten gurur duyuyorum ama bu kötü şans getirir. Yazdıklarım hakkında konuşmak da tabii.

Maxwell Perkins'e, 1939
Selected Letters, s.482

Ancak bu sefer muhteşem bir roman yazacağım ama hakkında konuşmak, yazmaktan çok daha kolay olduğu için de ondan bahsetmeyeceğim, sonuçta aynı şeyi yapma tehlikesi var.

F. Scott Fitzgerald'a, 1927
Selected Letters, s.261

İki hafta önce Miss Mary'nin o zamana kadar yazdıklarımı okumasına izin verdim. Hiç kimsenin, taslaklarını okumasına izin verme. Eğer yazdıklarından bahsedersen ya da onları birine gösterirsen, bu,

kelebeklerin kanatlarında taşıdıkları her neyse onu ve bir şahinin tüylerinin düzenini söküp atar. Ama yine de... bu kuralımı bir seferlik bozup yazdıklarımı **Miss Mary**'ye gösterdim; çünkü her zamanki gibi iyi bir iş mi çıkarıyorum yoksa yaptığım parmaklarımı daktilonun tuşlarında oynatmaktan mı ibaret diye sormak istedim.

Lillian Ross'a, 1948
Selected Letters, s.649

Bu zenginlerin cazibesinin etkisi altındayken, elinde silah olan herhangi birinin peşinden gitmeye meraklı bir av köpeği ya da kendisini nihayet sadece kendisi olduğu için seven ve takdir eden birini bulmuş eğitimli bir sirk domuzu kadar çabuk kanan, aptal biriydim. Her günün bir bayram havasında geçmesi gerektiğini anlamak bana müthiş bir keşif gibi görünmüştü. Hatta romanımın düzeltmeler yaptığım kısmını yüksek sesle okumaya kadar vardırdım işi ki bir yazar kendisini ancak bu kadar alçaltabilir ve bu onun için, yağan kar, çatlakları henüz tamamen örtmemişken buzuldan aşağı halat kullanmadan kaymaktan bile tehlikelidir.

Bana, "Bu harika **Ernest**. Gerçekten harika. Bunda nasıl bir cevher olduğunu bilemezsin" dediklerinde keyifle kuyruğumu sallıyor, "Bu piç kuruları beğendiğine göre acaba metinde ne sorun var?" diye düşünmek yerine, kendimi "Hayat bayramdır" anlayışına bırakıyor, şöyle güzel, çekici bir sopayı geri getiremez miyim diye düşünüyordum. Eğer bir profesyonel gibi davranıyor olsaydım, düşünürdüm. Ama zaten bir profesyonel gibi davranabilseydim, kitabımı da asla okumazdım onlara.

Paris Bir Şenliktir, s.209

Bilirsiniz, kendi çalışmalarınız hakkında konuşmak ya da yazmak son derece zor bir şeydir çünkü eğer iyiyse ne kadar iyi olduğunu bizzat bilirsiniz ama bunu siz dile getirirseniz kendinizi bok gibi hissedersiniz.

Malcolm Cowley'e, 1945
Selected Letters, s.603

Yazdıklarım hakkında konuşmaya başladığında dinlemeyi bıraktım. İnsanların yazdıklarımla ilgili yüzüme karşı konuşması midemi bulandırıyordu...

Paris Bir Şenliktir, s.127

Yazmak ve seyahat etmek zihninizi değilse bile kıçınızı genişletir ve ben ayakta yazmaktan hoşlanırım.

Harvey Breit'a, 1950
Selected Letters, s.700

Yazmaya başladığınız zaman tüm heyecanı siz duyarsınız, okuyucu değil. O nedenle daktilo kullansanız da olur çünkü böylesi çok daha kolay ve çok daha fazla eğlenirsiniz. Yazmayı öğrendikten sonra tüm amacınız her şeyi, her heyecanı, görüntüyü, hissi, yeri ve duyguyu okuyucuya aktarmaktır. Bunu yapabilmek için yazdıklarınızın üzerinden geçmeniz gerekir. Kurşunkalemle yazarsanız, okuyucunun sizin anlatmaya çalıştığınız şeyi anlayıp anlamadığını üç ayrı şekilde görme şansınız olur. İlk olarak yazdıklarınızı en baştan okuduğunuzda. Sonra, daktiloyla temize çekildiğinde onu geliştirmek için bir şansınız olur, son olarak da provasını okurken düzeltmek için tekrar fırsatınız olur. Yani ilkönce kurşunkalemle yazmak size yazdıklarınızı düzeltmek için üçte bir daha fazla şans verir. Bu .333 demektir ki bu bir vurucu için son derece iyi bir ortalama. Ayrıca daha

uzun süre akışkan kalacağından düzeltmek daha kolay olur.

By-Line: Ernest Hemingway, s.216

Artık nispeten daha iyi bir çalışma dönemine girdim ve ilkbaharda hep iyi çalıştığım da şimdi aklıma geldi.

Arnold Gingrich'e, 1936
Selected Letters, s.441

Sıcak aylarda hiç kimse bitkin düşmeksizin her gün çalışamaz. Çalışma düzenini parçalara ayırmak için ilkbahar ve yaz aylarıyla sonbaharda Gulf Stream'de balık tutarız.

By-Line: Ernest Hemingway, s.472

Yazdığın şeyin iyi olup olmadığına ilişkin girilen o korkunç bunalım hali Sanatçı'nın Mükâfatı olarak bilinir...

Yaz mevsimi, çalışma anlamında insanın hevesini kıran bir dönem; yazın, çocukların kalemlerinin

gerçekten kâğıda değdiği sonbahar mevsiminde olduğu gibi ölümün yaklaştığını hissedemezsin.

Herkes tüm tazeliğini yitirir –bizler şeftali değiliz– ama bu çürüyeceksin anlamına da gelmez; eskimiş, parlaklığını yitirmiş bir tabanca daha iyidir; eskimiş bir eyer de. Tanrı aşkına insanlar da öyle. Taze olan, kolay olan her şeyi yitirirsin ve sanki *asla* yazamayacaksın gibi gelir. Ama daha çok meşguliyetin olur, daha çok şey bilirsin ve birden aklında eski enerjin gelince bunlardan daha iyi sonuçlar alırsın.

F. Scott Fitzgerald'a, 1929
Selected Letters, s.306

Daha önce hiçbir yazın bu kadar hızlı geçtiğini hatırlamıyorum. Nisanın ilk haftasından beri böylesine çok çalıştığım zamanlarda günler birbirine karışıyor... Yedi buçukta kalkıp kahvaltı ediyorum. Dokuzda çalışmaya başlamış oluyorum ve çoğunlukla da öğleden sonra ikiye kadar durmadan yazıyorum. Sonrasında ise bir sonraki günkü çalışma saatim başlayana kadar sanki bir boşlukta yaşıyorum.

Mrs. Paul Pfeiffer'a, 1939
Selected Letters, s.491

Hoş bir kafeydi; sıcak, temiz ve samimi. Eskimiş yağmurluğumu kuruması için portmantoya asıp yıpranmış şapkamı da bankın üzerindeki rafa koyduktan sonra bir *café au lait* söyledim. Garson kahvemi getirdikten sonra paltomun cebinden defter ve kalem çıkarıp yazmaya başladım. Michigan'dan bahsediyordum ve o gün hava fırtınalı, soğuk ve rüzgârlı olduğu için öyküde de böylesi bir gün yaşanıyordu.

Paris Bir Şenliktir, s.5

Yalnızca altı hafta daha bu berbat havalara katlanmak zorundayız; ondan sonra artık insanın yazmak için kendini zorladığı değil, canının yazmak isteyeceği havalar gelecek. Ben o kadar basit bir yazarım ki kitaplarımda bahsi geçen güne ilişkin sıcaklıklar ve hava durumu, yazdığım an dışarıda hissedilen havanın neredeyse aynısıdır. Bu yaz hâkim olan hava koşullarını okuyan kimseye yansıtmak istemediğimden klimalı bir odada çalışıyorum ki bu aslında tıpkı, uçaklardaki basınçlı kabinlerde yazmaya çalışmak gibi son derece yanlış bir çalışma şekli. Evet, yazarsınız ama ortaya çıkan şey, bir seranın arka tarafında

yazılmış gibi yanlış olur. Muhtemelen hepsini atacağım ama belki sabahlar yeniden canlanınca yazdıklarımın temel çerçevesini alıp bu kır evinin kış aylarında Afrika'yı andıran kokularıyla, kuşların erkenden başlayan şakımalarıyla ve buraya özgü her tür güzel şeyle donatırım.

Bernard Berenson'a, 1954
Selected Letters, s.838

Mayıs ayında kitaba biraz ara verdim... Çünkü doktor, nisanda çok yoğun çalıştığımı söyledi; hem mayıs balık tutmak ve **Miss Mary** ile sevişmek için güzel bir ay. İkisini aynı motor idare ettiğinden, tekrar yoğun bir şekilde yazmaya başladığımda sevişmeye ara vermem gerekecek.

Charles Scribner'a, 1948
Selected Letters, s.636

İnsanın kitaplarının basılmış olması yazma süreci için son derece yıkıcı. Çok fazla sevişmekten bile kötü. Çünkü çok fazla seviştiğinizde en azından başka hiçbir ışığa benzemeyen lanet olası bir berraklık elde edersiniz. Çok net ve içi boş bir ışık.

Bernard Berenson'a, 1952
Selected Letters, s.785

Ne kadar kendi halime bırakılır ve endişelenmekten vazgeçersem o kadar iyi çalışıyorum.

Grace Hall Hemingway'e, 1929
Selected Letters, s.296

Yazmayı çok seviyordum ve beni daha mutlu eden başka hiçbir şey yoktu. **Charlie**'nin (**Scribner**'ın) günlük sözcük sayımlarımla dalga geçmesi, beni ya da yazma eylemini çok da iyi anlamamasından, insanın istediği gibi 422 sözcüğü düzgün bir şekilde yazabilmesinden duyduğu mutluluğu bilmemesinden kaynaklanıyordu. 1.200 ya da 2.700 sözcük yazabildiğim günler inanamayacağın kadar mutluluk vericiydi. İyi yazılmış 400-600 sözcüğün çok daha iyi idare edebildiğim bir hız olduğunu keşfettikten sonra bu rakam beni her zaman mutlu eder olmuştu. Ama sadece 320 sözcük yazmışsam da iyi hissederdim kendimi.

Maxwell Perkins'e, 1944
Selected Letters, s.557

Sözcükleri takma kafana. Ben bunu 1921'den beri yapıyorum. Mola verip ilk viski-sodayı içerken

hep sayarım onları. Sanırım bu alışkanlığı telgraf yazarken edinmişim. Bazen telgraf yollayacağım yerlerde bir sözcük, bir dolar bir de çeyreklik ederdi ve bu paranın karşılığını almak için de sözcükleri inanılmaz derecede ilginç kılman gerekirdi yoksa kovulurdun.

Charles Scribner'a, 1940
Selected Letters, s.503

Büyük ve okunaklı yazıyorum; okuyabilirsen bana yardım etmiş olursun çünkü daktilodan (yeni aldığımdan) nefret ediyorum ve eskisiyle de mektup yazamam çünkü üzerinde (Afrika'yla ilgili) kitabın 594. sayfası takılı; her yeri tozla kaplı ve sayfaları çekip çıkartmak uğursuzluktur.

Bernard Berenson'a, 1955
Selected Letters, s.847

...Yazmak için başladığım yer olan bir otel odasının ıssızlığına geri dönüyorum. Herkese bir otelde yaşadığını söyle ama başka bir otelde yaşa. Seni diğer yerde bulduklarında taşraya git. Taşrada da bulduklarında başka bir yere geç. Takatin kalmayana dek

her gün çalış; öyle ki yapabileceğin tek şey gazeteleri okumak olsun. Sonra çalışmanın getirdiği sersemlikle, zihnin işlemeye devam etsin diye yemek ye, tenis oyna veya yüz ve ertesi gün yine yaz.

Thomas Shevlin'e, 1939
***Selected Letters,* s.484**

Yazmamış olmaktan ötürü çok mahcubum. Gazetecilerin, fotoğrafçıların, sade ve süslü manyakların istilasına uğradım. Bir kitap yazıyordum ve yarısına gelmiştim. Bu, zina yaparken basılmaya benziyor biraz.

Gen. E.E. Dorman-O'Gowan'a, 1954
***Selected Letters,* s.843**

Buradaki mevcut durum, yönetim konusunda gerçekten yetenekli olan birinin, bir yandan bilek gücüyle çalışan bir el asansörünü, sıhhi tesisatçıları, akan bir çatının tamirini, evin elektrik tesisatını, su sisteminin döşenmesini, marangozları vs. idare edip bir yandan da doktorun merdiven çıkmaması yönünde talimat verdiği birinin merdiven çıkmasını engellemeye çalışarak yaratıcı yazarlığın bunlarla bir

arada nasıl yürütülebileceğini göstermesi için harika bir fırsat olurdu. Harika bir yönetim işi ve kıymetini bilmeyen birinin ellerinde ziyan oluyor. Yazma çabalarımı bir sonlandırsam gerisi kolay.

Mrs. Paul Pfeiffer'a, 1932
Selected Letters, s.348

Hiçbir mazeretin geçerli olmadığı son derece zor bir iş yapıyorum. Bir kitap ya iyidir ya kötü ve eğer kötüyse olabileceğinin en iyisi olmasının önünü tıkayan binlerce sebep asla bahane değildir. İyi olmasını sağlamak zorundasınız; yazarlığın önüne –aslında tek önemsediği şey bu iken– engel üzerine engel çıkaran biri aptalın tekidir. Yerel başarılara sığınmak, meteliğe kurşun atan arkadaşlara iyi davranmak vazgeçmenin birer yoludur sadece.

Mrs. Paul Pfeiffer'a, 1932
Selected Letters, s.350

İşte sana şu zamana kadar yazamamış olmamın sebebi tüm bunlar. Bu kesintiye neden olan bir sürü başka şey daha var ama onlara karşı epey acımasızım. Kapıda **Mr. H.**'nin hiç kimseyi randevusuz kabul

etmediğini söyleyen İspanyolca bir tabela var. Evime gelmeyerek, geri çevirilmenin vereceği can sıkıntısından da kurtarmış olursunuz kendinizi diyorum yani. Böylece yine de gelirlerse onlara sövüp saymaya hakkım oluyor.

Maxwell Perkins'e, 1947
Selected Letters, s.616-617

Çalışırken gelen ziyaretçilerin gözünü korkutmak için arkadaşın, cüzamı andıran tuhaf bir hastalığı olan ve kapıdaki ziyaretçilerin karşısına çıkıp onlara, "Ben **Mr. Hemingway**'im ve size deli oluyorum" diyen ihtiyar bir zenci tuttu.

By-Line: Ernest Hemingway, s.192

Charles Baudelaire'in mor bir ıstakoza tasma takıp eski Latin mahallesinde dolaştırdığı eski güzel günlerden beri,[8] kafelerde pek öyle güzel şiirler ya-

8) Anlatılanlara bakılırsa, **Baudelaire**'in çağdaşı olan şair **Gérard de Nerval**'in Paris'in Palais Royal bahçelerinde ipekten mavi bir kurdeleyle dolaştırdığı Thibault adında evcil bir ıstakozu vardı. Burjuvazi karşıtı olan **Nerval** bunu bir tepki olarak yapıyor, bir ıstakozun bir köpekten daha gülünç olmadığını, en azından bir köpek gibi havlamadığını ve eşyalarını kemirmediğini söylüyordu. **Hemingway** burada **Baudelaire**'in **Nerval**'e duyduğu hayranlığa ve onu taklit etme eğilimine göndermede bulunuyor olabilir. [ç.n.]

zılmıyor. O zaman bile, **Baudelaire**'in ıstakozu birinci kattaki otel görevlisine bırakıp kloroform şişesini ağzı mantarla kapatılmış şekilde lavaboya koyduğundan ve ***Kötülük Çiçekleri***'nde düşünceleri ve kâğıtlarıyla baş başa kalıp ter döktüğünden şüphe ediyorum –tıpkı tüm sanatçıların geçmişte ve günümüzde yaptığı gibi.

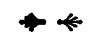
By-Line: Ernest Hemingway, s.25

Benim alışkanlığım, akşam yemeğinden sonra, yazmadan önce ve yazarken asla içmemekti.

Paris Bir Şenliktir, s.174

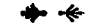
Not: Sen içmiyor musun? İçkiden küçümseyerek bahsettiğini fark ediyorum. Ben on beş yaşımdan beri içiyorum ve bana daha büyük keyif veren pek az şey var. Bütün gün beynini kullanarak çok çalıştığında ve bir sonraki gün yine çalışmak zorunda olduğunun bilincinde olunca viskiden başka ne düşüncelerini değiştirip farklı bir düzlemde işletebilir ki?

Ivan Kashkin'e, 1935
Selected Letters, s.420

...Asla bir ayyaş, hatta düzenli içen biri olmadım (olduğuma ilişkin efsaneler duyacaksınız; bu yafta, içen insanlar hakkında yazan herkese yapıştırılır); tek istediğim sükûnet ve yazma şansı. Yazdığım hiçbir şeyden asla hoşlanmayabilirsin ve sonra birden bir şeyi çok seviverirsin. Ancak bunun için yazdıklarımda samimi olduğuma inanman gerekir.

Grace Hall Hemingway'e, 1927
Selected Letters, s.244

Bir süredir içmiyorum, bara gitmiyorum, Dingo'ya, Dome'a ya da Select'e uğramıyorum. Hiç kimseyle görüşmüyorum. Görüşmeyeceğim de. Yazmakta olan bir yazarın alışılmadık deneyini uygulamaya çalışıyorum. Muhtemelen bunun da gösterişten ibaret olduğu ortaya çıkacak.

F. Scott Fitzgerald'a, 1926
Selected Letters, s.217

"Yazarlar tek başlarına çalışmalıdır. Birbirlerini ancak yazdıkları şey bittikten sonra görmelidirler ki yine öyle çok sık da değil. Aksi takdirde New

York'taki yazarlar gibi olurlar. Solucanların hepsi bir şişede, birbirleriyle olan bağlantılarından ve şişeden bilgi alıp beslenmeye çalışıyorlar. Bu şişenin şekli kimi zaman sanat oluyor, kimi zaman ekonomi, kimi zamansa ekonomi-din. Ama bir kere girdiler mi şişeye, orada kalıyorlar. Şişenin dışında yalnızlar. Yalnız olmak istemiyorlar. İnançlarında yalnız kalmaktan korkuyorlar..."

Afrika'nın Yeşil Tepeleri, s.21-22

Sanatın tüm dalları yalnızca birey tarafından yapılır. Tek sahip olduğunuz şey bireydir ve okulların da tek yaptığı öğrencileri başarısız olarak sınıflandırmaktır.

Death in the Afternoon, s.99-100

"Yazarlık, nihayetinde, yalnız bir hayattır. Yazarlar için düzenlenen organizasyonlar yazarın yalnızlığını hafifletir ancak yazınını geliştirdiğini sanmam. Yalnızlığını ortaya döktükçe halk içindeki itibarı artar ve eserleri de çoğunlukla kötüleşir. Çünkü yazar işini yaparken tek başınadır ve eğer

işinde yeterince iyiyse her gün ebediyetle ya da onun yoksunluğuyla yüzleşmelidir."

Nobel Ödülü kabul konuşmasından alıntı,
Carlos Baker'dan
Ernest Hemingway: A Life Story, s.528-529

7

KARAKTERLER

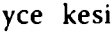
Bu öyküdeki insanların çoğu hayatta ve kimsenin kimliği açığa çıkmasın diye çok dikkatli yazdım.

Alfred Rice'a, 1953
Selected Letters, s.820

K.C. Star'da çıkan eleştirinin de yer aldığı güzel mektubun için teşekkürler. Doktorlu öyküyü beğenmene gerçekten çok sevindim... **Dick Boulton** ve **Billy Tabeshaw**'u gerçek insanlar olarak, gerçek adlarıyla koydum öyküye çünkü asla *Transatlantic Review* okumayacakları epeyce kesindi. Michigan kırsalıyla ilgili birkaç öykü yazdım –kırsalla ilgili şeyler hep doğru– öykülerde olup bitenlerse tamamen kurgu.

Dr. C.E. Hemingway'e, 1925
Selected Letters, s.153

Mac böyledi işte. O hayatla burun buruna çalışırdı. Önce hayatı hazmetmeniz, sonra kendi kişile-

rinizi yaratmanız gerekirdi. Ama Mac'te iyi malzeme vardı.

Öykülerdeki Nick asla kendisi değildi. Onu uydurmuştu. Tabii ki hayatında hiç Hintli bir kadını çocuk doğururken görmemişti. Öyküyü iyi yapan da buydu. Kimse bunu bilmiyordu. Karagatch'a giderken yolda doğuran bir kadın görmüş ve ona yardım etmeye çalışmıştı. Olay böyle olmuştu.

Nick Adams Öyküleri, s.238

Olay şu: Oak Park hakkında yazacağım harika bir roman vardı ama bunu asla hayata geçiremezdim çünkü halen hayatta olan kişileri incitmek istemiyordum. Bir insanın, kendini vuran babasının ya da onu buna iten annesinin üzerinden para kazanmasını doğru bulmuyordum... **Tom Wolfe**, içine biraz söz sanatı katarak kendi hayatını yazdı yalnızca. Bense tüm lanet olasıca dünya hakkında yazmak istiyordum, tabii onu tanımayı becerebilseydim. Başladığımda, gerçek birtakım olaylarla ilgili bazı kısa öyküler yazdım ve bunlardan iki tanesi insanları incitti. Bu yüzden kendimi kötü hissettim. Daha sonraları, gerçekte var olan kişilerden bahsedecek

olduğumda, sadece kendilerine karşı saygımı tamamen yitirdiğim insanları kullandım ve sonra da adil davranmayı denedim. Bunların kulağa çok yüce bir şey gibi geldiğini biliyorum ama aslında tamamen saçmalık. ***Güneş de Doğar***'da kendisini Cohn olarak tanıtan adam (**Harold Loeb**) bir keresinde bana, "Ama neden beni devamlı ağlattın?" demişti.

Ben de ona şöyle dedim: "Dinle, eğer o sensen, anlatıcı da ben olmalıyım. Sence aletimden vuruldum mu gerçekten ya da ikimiz kavga etsek ben seni bir güzel benzetmez miydim? Bunu bileceğin kadar sıklıkla boks yaptık seninle. Ayrıca sana bir sır vereyim: Bir erkeğe göre gerçekten de çok fazla ağlıyorsun."

Ve şimdi Oak Park'a geri dönüyoruz... Senin bir akademisyen olarak, ben hâlâ hayattayken ailemi didik didik etmeyi görevin saydığın yere yani... Oak Park'ta hiç kimsenin beni sevdiğini sanmıyorum. Benim iyi arkadaşım olanlar ya öldüler ya da artık orada yaşamıyorlar. Oak Park'tan bahsetmemeye karar verdim ve orayı asla bir hedef olarak kullanmadım. Doğup büyüdüğün yeri bombalamak istemez-

sin, öyle değil mi? Oradan ayrılabildiğinde senin evin olmasa bile.

Ailemi vs. araştırmaya kalkışman bana göre özel hayatıma yapılan bir saldırı ve ben sana bir ihtarname gönderdim. Her tür ahlak ya da uygunluk ihlali için savunulabilir yorumlar vardır. Ama şu konuda benimle hemfikir olacağını düşünüyorum: Eğer ben Oak Park'la ilgili bir şeyler yazmış olsaydım bunu incelemek konusunda haklı olurdun. Ama ben orayı hiç yazmadım.

Charles A. Fenton'a, 1952
Selected Letters, s.764

Hatırlasana **Charlie**, ilk savaşta çoğu zaman tek yaptığım adamların konuşmalarını dinlemekti, özellikle hastanede nekahet dönemindeyken. Bu sayede onların deneyimleri daha canlı hale geliyor. Hem kendi deneyimlerinden hem de onların tüm deneyimlerinden bir şeyler yaratıyorsun. Kırsalı bilirsin, hava koşullarını da. Sonra tüm cephe ya da mıntıka için 1/50.000'lik bir haritan olur ya da bulabilirsen daha yakın 1/5.000'lik. Daha sonra diğer insanların

deneyim ve bilgileriyle kendi bildiklerini kullanarak bir şeyler yaratırsın.

Sonra orospu çocuğunun teki gelir ve senin anlattığın o çatışmada aslında hiç yer almadığını ortaya çıkarır. Peki. **Dr. Tolstoy** Sivastopol'da bulunmuştu ama Borodino'ya gitmemişti. O günlerde bu işlerin içinde değildi; yine de bildiklerinden yola çıkarak hepimizin kahrolası bir Sivastopol'da olduğumuzu uydurabiliyordu.

Charles Poore'a, 1953
Selected Letters, s.800

Onu (***Buruktur Gece***) hem sevdim hem sevmedim. Kitap Sara ve Gerald'a ilişkin olağanüstü bir betimlemeyle başladı... Sonra onları gülünç duruma sokmaya başladın, olmadıkları yerlerden geliyorlarmış gibi gösterdin, başka başka insanlara dönüştürdün; bunu yapamazsın **Scott**. Kitabında gerçekten var olan insanlar hakkında yazıyorsan onlara kendilerininkinden başka anne-babalar veremezsin (onları onlar yapan anne-babaları ve başlarına gelen olaylardır), yapmayacakları şeyler yaptıramazsın. Yazmak için seni, beni, **Zelda**'yı, **Pauline**'i, **Hadley**'i, **Sara**'yı

ya da **Gerald**'ı seçebilirsin ama tüm bu kişileri oldukları gibi bırakman gerekir ve onlara yalnızca normalde yapacakları şeyleri yaptırabilirsin. Birini alıp bir başkasına dönüştüremezsin. Uydurmak en güzel şeylerdendir ama gerçekte olmayacak bir şeyi uyduramazsın.

En formumuzda olduğumuz zamanlarda yapmamız gereken budur –her şeyi uydurmak– ama bunu öyle gerçekçi bir şekilde yapmalıyız ki sonra her şey gerçekten anlattığımız gibi olsun.

Kahretsin, insanların geçmişleriyle ve gelecekleriyle canının istediği gibi oynadın ve bu da ortaya insan yerine inanılmaz derecede sahte hayat öyküleri çıkmasına sebep oldu. Sen, herkesten daha iyi yazabilen sen, yetenek anlamında berbat olduğun için buna mecbur olan sen, boş versene! **Scott**, Tanrı aşkına yaz ve kimi ya da neyi yaralarsa yaralasın sahici olarak yaz ama ne olur böyle saçma sapan ödünler verme. Eğer haklarında yeterince bilgi sahibi olsan, örneğin **Gerald** ve **Sara** ile ilgili gayet güzel bir kitap yazabilirsin ve yazdıkların gerçek olsaydı onlar da zamanın geçmesi dışında hiçbir şey hissetmezlerdi.

F. Scott Fitzgerald'a, 1934

Selected Letters, s.407

...Bildiklerinden yola çıkarak yazmalı ve yaratmalı, insanların geçmişlerini olduğu gibi yansıtmalısın.

F. Scott Fitzgerald'a, 1934
Selected Letters, s.407

Bana sorarsan, gerçek insanlar hakkında hikâyeler yazarken –ki bu aslında yapılacak en iyi şey sayılmaz– telefon numaraları ve adresleri dışındaki her şeyin o insanları yansıtmasını sağlamalısın. Bence bu gerçek insanlar hakkında hikâyeler yazmayı haklı çıkaran tek şey. **McAlmon**'ın hep yaptığı bu ve sonra da tanınmasınlar diye hepsini bulandırır; bir sanatçı olmadığı için de bunu yaparken genelde onları okuyucu için de bulandırır.

Ernest Walsh'a, 1926
Selected Letters, s.186-187

Bir noktaya dikkat et. Üçüncü kitapta sakın yanılgıya düşüp mükemmel karakterler yaratma –Stephen

Daedaluslar[9] yaratmak yok– **Joyce**'u kurtaranların Bloom ve Mrs. Bloom olduğunu anımsa. O alçak kitabı muhteşem bir edebiyat eseri olmaktan alıkoyabilecek tek şey bu. Soylu bir komünisti anlatacak olursan, böyle bir piçin muhtemelen mastürbasyon yaptığını ve bir kedi kadar da kıskanç olduğunu aklından çıkarma. İnsanları, insan, insan, insan olarak bırak ve onların sembollere dönüşmelerine izin verme. Unutma, ırk, ekonomik sistemden daha eskidir...

John Dos Passos'a, 1932
Selected Letters, s.354

Bir yazar roman yazarken yaşayan insanlar yaratmalıdır; insanlar, karakterler değil. Bir *karakter* bir karikatürdür. Eğer yazar insanları canlı hale getirebilirse kitabında belki de öyle pek de muhteşem karakterler yer almaz ancak kitap bir bütün, bir varlık, bir roman olarak yerini koruyacaktır. Yazarın yarattığı insanlar gerçekte eski ustalardan, müzikten, modern resimden, edebiyattan ya da bilimden bahsediyorsa romanda da aynı konulardan konuşmalıdır. Eğer gerçek hayatta bunlardan konuşmuyorlar da ya-

9) Stephen Daedalus: **James Joyce**'un ***Sanatçının Bir Genç Adam Olarak Portresi*** adlı eserindeki kahraman. [ç.n.]

zar onları bu konularda konuşturuyorsa o yazar bir sahtekârdır ve eğer bunlardan bahsetme sebebi kendisinin bu alanlarda ne kadar bilgili olduğunu göstermekse gösteriş yapıyor demektir. Ne kadar iyi bir ifade ya da benzetme bulmuş olursa olsun eğer bunu tamamıyla gerekli ve yeri doldurulamaz bir şekilde kullanmıyorsa eserini kendini beğenmişliği yüzünden mahvetmiş olur. Nesir mimaridir, iç dekorasyon değil ve Barok da sona ermiştir. Bir yazarın, düşük fiyata dergilere makale olarak satabileceği kendine ait derin, entelektüel düşünceleri, roman kişileri olarak basıldığında daha çok kazanç getiren ve yapay bir kurgunun ürünü olan karakterlerin ağzından duyurması ekonomik açıdan iyi bir yöntem olabilir ama edebiyat olmaz. Bir romandaki insanlar –ustalıkla inşa edilmiş *karakterler* değil– yazarın özümsenmiş deneyimlerinden, bilgisinden, beyninden, kalbinden ve ona ilişkin her şeyden çıkıp gelmelidir. Eğer ciddiyeti kadar şansı da varsa ve onları bütünüyle dışarı çıkarırsa tek bir boyuttan fazlasına sahip olur ve uzun süre yaşarlar.

Death in the Afternoon, s.191

Silahlara Veda'da geçen her sözcüğü ve her olayı, belki üç-dört olay hariç, ben yarattım. Kitabın en iyi bölümleri uydurulmuş olanlar. *Güneş de Doğar*'ın yüzde doksan beşi tamamen hayal gücüne dayanıyordu. O kitapta gerçek insanları ele alıp yaptıkları şeyi kendi kontrolüme aldım. Hepsini uydurdum.

Maxwell Perkins'e, 1933
Selected Letters, s.400

Her yazar, eserlerinin çoğuna kendisini de dahil eder. Ama olay aslında bu kadar basit değil. Örneğin ben, **Mr. Young**'a *Güneş de Doğar*'ın tüm yaratım sürecini anlatabilirdim. Kitap benim kişisel bir deneyimimden yola çıkıyordu; çünkü bir keresinde yaralanmıştım ve yün kumaş parçalarının testis torbasının içine doğru girmesinden ötürü bir enfeksiyon meydana gelmişti. Bu vesileyle üreme organları ve idrar yollarından yara almış başka çocuklarla tanışmış ve bir erkeğin, penisini kaybetmesi, testisleriyle sperma kordonunun ise sağlam kalması durumunda nasıl bir hayat süreceğini düşünmüştüm. Başına böyle bir şey gelen bir çocuk tanımıştım. Onu aldım, Paris'teki bir dış muhabire dönüştürdüm ve tamamen uydurarak

kendisine âşık olan birine onun da âşık olması ve bu durumda yapabilecekleri hiçbir şeyin olmaması gibi bir vaziyette ne tür sorunlar yaşayabileceğini anlamaya çalıştım...

Thomas Bledsoe'ya, 1951
Selected Letters, s.745

Bazı öyküleri tam olay gerçekleşirken yazıyorum. Örneğin *Wyoming Şarabı*-mektup olan (*Bir Okuyucu Yazıyor*); *Bir Günlük Bekleyiş* ve kelimesi kelimesine Bra'nın başına gelenleri anlatan bir başkası (*Fırtına Sonrası*); *Bir Nonoşun Annesi*; *Kumarbaz, Rahibe ve Radyo*; *Fırtına Sonrası*... Tamamen uydurduğum diğerleri: *Katiller*; *Beyaz Fillere Benzeyen Tepeler*; *Yenilmez*; *Elli Bin Papel*; *Büyük Değişim*; *Basit Bir Sorgu. Hiç kimse* hangilerini tamamıyla uydurduğumu anlayamaz.

Mesela ben, tüm öykülerimin kulağa gerçekten yaşanmış gibi gelmesini *istemem*. Ve bunu başardığımda da o zavallı budalalar hepsinin ustaca verilmiş malumatlar olduğunu söylerler.

Maxwell Perkins'e, 1933
Selected Letters, s.400

Hadley'in yer aldığı tek öykü, olup biteni neredeyse harfi harfine anlatan *Sezon Dışı*'dır. Herhangi bir kavga canınızı sıktığında duyma yetiniz keskinleşiveriyor... Kendimden bahsediyorum... İşte o verimsiz balık avından döndüğümde hemen daktilonun başına oturup noktalama kurallarına dikkat etmeksizin o öyküyü yazdım.

F. Scott Fitzgerald'a, 1925
Selected Letters, s.180

8

NELERİ ATMAK GEREKTİĞİNİ BİLMEK

Kılıçbalığını çiftleşirken görmüştüm, bu konuda bilgim var. O yüzden bunu yazdıklarıma dahil etmiyorum. Sayıları elliyi aşan bir ispermeçet balinası sürüsünü (ya da grubunu) aynı sularda görmüşlüğüm var ve bir keresinde boyu on sekiz metreye yaklaşan bir tanesini zıpkınlayıp sonra izini kaybetmiştim. O yüzden bunu da katmıyorum. Balıkçı köyünden bildiğim hikâyelerin hepsini dışarıda bırakıyorum. Ama bilgi, buzdağının suyun altındaki kısmını oluşturan şeydir.

George Plimpton'dan
"An Interview with Ernest Hemingway"
The Paris Review 18, 1958 İlkbaharı

Bir köşeye oturup omzumun üzerinden vuran akşamüstü güneşi eşliğinde defterime yazdım. Garson bir *café crème* getirdi. Soğuyunca yarısını içip masaya bıraktım ve yazmaya devam ettim. Yazmayı bıraktığımda, toplaşan alabalıkları görebildiğim, yüzeyi köprünün dibindeki kütük yığınlarının

olduğu yerlerde düzgünce kabaran nehri bırakıp gitmek istemedim. Öykü savaştan dönüşü anlatıyordu ama içinde savaşın bahsi geçmiyordu.

Paris Bir Şenliktir, s.76

Sezon Dışı adında son derece sade bir öyküydü ve yaşlı adamın kendini astığı gerçek sonu öyküden çıkartmıştım. Ne yaptığınızı bilerek çıkartıyorsanız ve çıkartılan bölüm öyküyü güçlendirip insanlara anladıklarından biraz daha fazlasını hissettiriyorsa istediğiniz her şeyi çıkartabileceğiniz düşüncesi üzerine kurulu yeni teorime dayanarak bunu yaptım.

Paris Bir Şenliktir, s.75

Düzyazıyla uğraşan bir yazar, eğer ne hakkında yazdığını biliyorsa, bildiği birtakım şeyleri atabilir ve okur da eğer yazar yeterince içten yazmışsa çıkartılan o şeyleri sanki yazar tarafından kaleme alınmışcasına güçlü bir şekilde hisseder. Bir buzdağının hareketinin değeri, yalnızca sekizde birinin suyun üzerinde olmasından gelir. Bir şeyleri, onları bilmediği için yazdıklarına dahil etmeyen bir yazarın yazınında boşluklar olur.

Death in the Afternoon, s.192

Gettysburg Söylevi'nin[10] o kadar kısa olması bir tesadüf değildi. Düzyazı kanunları en az uçuş, matematik ya da fizik kanunları kadar değişmezdir.

Maxwell Perkins'e, 1945
Selected Letters, s.594

Beni baştan çıkaran şey her zaman çok fazla yazmam. Ivır zıvırı atıp her şeyi baştan yazmam gerekmesin diye bu arzuma gem vuruyorum. Bir daktiloya nasıl hayır deneceğini bir türlü öğrenemedikleri için dâhi olduklarını sananlara sıkça rastlıyoruz. Tek yapmanız gereken sahte bir tarz edinmek. Bu sayede istediğiniz sayıda sözcük yazabilirsiniz.

Maxwell Perkins'e, 1940
Selected Letters, s.501

Geride kalanların çoğundan çok daha iyi olan yaklaşık 100.000 sözcüğü attım. Bu (***Ya Hep Ya***

10) **Abraham Lincoln**'ün, Amerikan İç Savaşı devam ederken Kuzey birliklerinin Güney birliklerini Gettysburg Savaşı'nda mağlup etmesinden sonra yaptığı 19 Kasım 1863 tarihli ünlü konuşma. [ç.n.]

Hiç) dünyanın en çok kısaltılmış kitabı. İnsanları gücendiren kısmen bu olabilir. Bu kitapta Dr. Dickens'ınkilerde olan kullanışlı aile paketi yok.

Lillian Ross'a, 1948

Selected Letters, s.648-649

Geçen hafta Ed Hotchner gelip *Life* materyalini 30 ya da 40 bine indirmede bana yardım etmeye çalıştı ama elimizden gelenin en iyisi, ona da iyi denebilirse, 70 civarı oldu. Benim yazdıklarımı kesmek hatta alıntılamak pek kolay olmuyor çünkü ben yazarken bir sürü şeyi atıyorum ve her şey diğer her şeye bağlı oluyor; taşrayı ve insanları çıkarmak da onları *Güneş de Doğar*'dan çıkartmak demek oluyor.

Charles Scribner Jr.'a, 1960

Selected Letters, s.905

Sözleşmede yalnızca kesintilerden bahsedildiği için benim onayım olmadan tabii ki hiçbir sözcük değişikliği yapılamayacağı anlaşılıyor. Bu beni olduğu kadar sizi de koruyor çünkü öyküler öylesine kısaltılmış ve sıkılaştırılmış halde ki tek bir sözcüğün değiştirilmesi bile tüm öykünün ahengini bozabilir.

Horace Liveright'a, 1925

Selected Letters, s.154

✦ ✦

Bıldırcınlı kitap heybetli ama sıkıcı. Heybetli şeylerden kaçın. Destansı şeylerden uzak dur. Muhteşem büyük tablolar yapan herkes muhteşem küçük tablolar da yapabilir.

Maxwell Perkins'e, 1932
Selected Letters, s.352

✦ ✦

Şunu da anımsamak lazım: Eğer bir adam yeterince açık yazıyorsa samimi olmayan bir şey yazdığında bunu herkes fark edebilir. Direkt bir ifade kullanmaktan kaçınmak için yazdıklarını anlaşılmaz hale getirirse –ki bu başka hiçbir şekilde elde edilemeyecek bir etki yaratmak için sözde sözdizim ya da dilbilgisi kurallarını bozmaktan epey farklıdır– yazar bir sahtekâr olarak tanınmak için daha uzun süre bekler ve aynı zorunluluğun verdiği sıkıntıyı duyan başka yazarlar da kendilerini haklı çıkarmak için onu överler. Gerçek gizemcilik, gizem olmayan yerde gizemli bir hava yaratıp okuru meraklandırmaya çalışan ama aslında bilgi eksikliğini ya da açıkça ifade edebilme konusundaki yetersizliğini örtbas etmek için sahtekârlık yapma zorunluluğundan iba-

ret olan yazma beceriksizliğiyle karıştırılmamalıdır. Gizemcilik ortada bir gizem olduğunu ima eder ve pek çok gizem vardır ama beceriksizlik bunlardan biri değildir; tabii sahte bir destansı nitelik kazandırılarak edebiyata dönüştürülen abartılı yazılmış gazetecilik de. Şunu da aklından çıkarma: Bütün kötü yazarlar destansı anlatıma âşıktır.

Death in the Afternoon, s.54

Tolstoy gibi yazabilir, kitabı daha büyük, daha bilge ve bunun gibi başka özelliklere sahipmiş gibi gösterebilirim. Ama sonra aklıma **Tolstoy** okurken bu saydıklarımı hep atladığım geliyor...

Tanrı'ymışım gibi yazmaktan hoşlanmıyorum. Gerçi eleştirmenlerin bunu yapamadığınızı düşünmelerinin tek sebebi de bunu asla yapmamanızdır.

Maxwell Perkins'e, 1940
Selected Letters, s.514-515

9

ARGO VE DİLİN KULLANIMI

Madam, tüm sözcüklerimiz fazla gevşek kullanıldığı için keskinliklerini kaybettiler...

Death in the Afternoon, s.71

Örneğin benim suçum, yazarken "havalı" sözcüğünü kullanmam. Ama yalnızca diyaloglarda; asıl kullanmanız gereken sözcüğün yerini alan bir sıfat olarak değil. Doğru bir İngilizce kullanmaya çalışarak yaz; diyaloglar ve kaçınılmaz durumlar dışında sokak ağzı kullanma çünkü sokak ağzında sözcükler kısa sürede bozulur. Ben, örneğin sadece zamanında kullanılıp sonra bozulacak ifadeler yazma korkusuyla en az bin yıldır geçerli olan küfürleri kullanıyorum.

Carol Hemingway'e, 1929
Selected Letters, s.308

(***Güneş de Doğar'***daki) küfürleri azaltmaya çalıştım ama kitabı yazarken zaten öyle çoğunu çıkartmışım ki korkarım pek bir şey atamadım. Belki de bunu küfürlü bir kitap olarak düşünüp bir sonraki-

nin daha az küfür içereceğini ya da daha ağırbaşlı olacağını ummamız gerekiyor.

Maxwell Perkins'e, 1926
Selected Letters, s.213

Sanırım belli sözcüklerle ilgili birtakım endişelerin var ama bana neleri yapabildiğini ve yapamadığını söyle, birlikte bir yolunu buluruz. Ben gösteriş yapmak için duvara böyle şeyler yazan küçük çocuk değilim. Aynı etkiyi o sözcüğü kullanmadan da yaratabiliyorsam her zaman bunu tercih ederim ama bazen olmuyor işte. Ayrıca sözcükler tarafından insafsızca sömürülen dilin canlılığını tekrar kazanması iyi bir şeydir. Bu çok önemli.

Maxwell Perkins'e, 1933
Selected Letters, s.396

İşte bahsettiğim bölüm. Zina yapmak diyemiyorsan cinsel birleşme diyebilir misin, o da olmazsa birliktelik yaşamak? Eğer bunlar olmuyorsa sanırım cinsel ilişkiye girmek demek gerekecek. Kendi zevkini ve sağduyunu kullan.

Arnold Gingrich'e, 1935
Selected Letters, s.413

Sanırım belli *sözcüklerin* kullanımı konusunda hemfikiriz ve ben bir sözcüğü, yerine başka bir şey gelebiliyor mu diye düşünmeden asla kullanmam... Öyle görünüyor ki tüm sorun, içerdikleri anlam veya yaptıkları çağrışım nedeniyle tamamen şok edici sözcükleri kullanmama gerekliliği; bunun gibi sözcükler –*osurmak* örneğin– eğer meselenin kendisi kaba nüktelere dayanmıyorsa sayfada göze çarpacak, bütünüyle abartılı, yanlış ve aşırı bir vurguya sebep olacaktır. Doğru; bu, yellenmek anlamında kullanılan çok eski ve bilinen bir sözcük. Yine de kullanamazsın. Gerçi aklıma, uygun trajik koşullar sağlandığı takdirde tümüyle kabul edilir olabileceği bir durum da gelmiyor değil.

Maxwell Perkins'e, 1926
Selected Letters, s.211

Artık günlük yazı dilinin bir parçası olmaktan çıkmış belli kelimeleri kullanmamın temel sebebi, bunların, hakkında yazdığım kişilerin sözcük dağarcığının bir parçası olmaları ve hem bu kelimeleri kullanmaktan kaçınıp hem de okuyucuya iletmek is-

tediğim şeyi tam anlamıyla anlatmanın hiçbir yolu olmamasıydı. Arenada kullanılan konuşma tarzına biraz olsun yaklaşsam kitap yayımlanamaz olurdu. Bu hissi vermeyi, *Ölülerin Doğal Tarihi*'nde fark etmiş olabileceğiniz o mesajı vermek için yaptığım gibi doğrudan değil, dolaylı bir şekilde kullanacağım iki-üç kelime ile denedim.

Yazıdan çıkan ama konuşma dilinde ısrarla varlığını sürdüren sözcükler kullanmamın, yeni keşfettiği sözcükleri tebeşirle çitlere yazan küçük çocuk psikolojisiyle alakası yok. Bunları kullanmamın iki nedeni var. İlkini yukarıda özetlemiştim. İkincisi de o sözcükle tam olarak aynı anlama gelen ve söylendiğinde aynı etkiyi yaratan başka bir sözcük olmaması.

Bu tür sözcükleri her zaman tedbirli bir şekilde kullanırım ve asla gereksiz bir şok yaratmam; yine de arasıra tasarlanmış ve bana gerekli görünen bir şaşkınlık yaratırım.

Everett R. Perry'ye, 1933
Selected Letters, s.380 ve 381

Muhabir: Yazarken hiç o aralar okuduğunuz şeylerden etkilendiğinizi fark ettiğiniz oluyor mu?

Hemingway: Joyce'un *Ulysses*'i yazdığı zamandan beri, hayır. **Joyce**'un üzerimde yarattığı da doğrudan bir etki değildi. Ama bildiğimiz sözcüklerin bize yasaklandığı ve tek bir sözcük için bile mücadele etmemiz gereken o günlerde her şeyi değiştiren ve kısıtlamalardan kurtulmamızı mümkün kılan, onun eserinin yarattığı etki olmuştur.

George Plimpton'dan,
"An Interview with Ernest Hemingway"
The Paris Review 18, 1958 İlkbaharı

Afrika, 3 Nisanda İngiltere'de piyasaya çıktı. Henüz bir şey duymadım. Çok güzel görünümlü bir kitap hazırladılar. Nasıl bir fark yarattığını görmek hem onları hem de **Owen Wister**'ı memnun etmek için yedi "lanet olası"nı, bir "orospu çocuğu"nu ve dört ya da beş tane de "kahretsin"i kendi isteğimle çıkarttım. Bakalım böylesi daha mı iyi olacak yoksa daha mı kötü. Jonathan Cape Ltd.'ye özel bir hediye olarak hiç "saksocu" çıkartamamış olmam çok yazık.

Maxwell Perkins'e, 1936
Selected Letters, s.444-445

Sözcüklere gelince –bu konuyu açan sensin– bir-iki harfi edebini korumak için kesip atacaksan o senin bileceğin iş; ben sana nüshayı yolluyorum, neyin edepli olduğunu neyin olmadığını bilmesi gereken sensin. Sıçayım böyle işe; bunda bir sorun yok gibi. Ahlaka uygun, öyle değil mi?

Maxwell Perkins'e, 1932
Selected Letters, s.362

10

BAŞLIKLAR

Bir öykü kitabının başlığı üzerinde çalışıyorum şu aralar. Yeterince zaman ayırınca her zaman iyi bir başlık bulunur. Sinir bozucu olan, iyi gibi görünen bir sürü başlık olması ve hangisinin doğru olduğuna karar vermenin zaman alması.

Arnold Gingrich'e, 1933
Selected Letters, s.386

Peki ya şu başlık nasıl?

Çanlar Kimin İçin Çalıyor

Roman

Yazan: Ernest Hemingway

...Bence bu, bir kitap başlığında olması gereken sihri taşıyor. Belki söylenmesi çok da kolay değil. Belki de kitap onu kolay hale getirecek. Neyse, otuz küsur isim bulmuştum, hepsi de olabilirdi ama bu ilk bulduğum benim için çanı çaldırdı.

Maxwell Perkins'e, 1940
Selected Letters, s.504

✦ ✦

Nasılsın Tanrı aşkına? ***Kadınsız Erkekler*** nasıl bir başlık sence? Başlık bulamadım **Fitz**, *Ecclesiastics*'i[11] şöyle bir gözden geçirdim gerçi. **Perkins** –tanışmışsındır belki– kitap için bir başlık istedi. **Perkins** acayip bir adam diye düşündüm, ne tuhaf bir kendini beğenmişlik! Kitap için bir başlık istiyor. Tuhaf ama istiyor. Ben de o sırada Gstaad'da olduğum için tüm kitapçıları dolaşıp başlık bulabilmek amacıyla bir İncil satın almaya çalıştım. Ama piç kurularının tek sattığı şey küçük kahverengi oyma ayıcıklar. O yüzden bir süre kitaba, "Küçük Kahverengi Oyma Ayıcık" diyerek eleştirmenlerin açıklamalarını dinleyeyim diye düşündüm. Neyse ki kasabada ertesi gün yola çıkacak olan bir İngiliz rahibin kilisesi varmış da **Pauline** ondan bir İncil ödünç aldı... O İncil'in tamamına göz attım **Fitz**, çok güzel bir baskıydı ve o muhteşem kitap *Ecclesiastics*'e rastlayınca dinlemek isteyen herkese yüksek sesle okudum. Çok geçmeden yapayalnız kalmıştım ve kahrolası İncil'e lanet

11) ***Eski Ahit***'te, **Hazreti Süleyman**'a yazıldığı düşünülen kitap. [ç.n.]

okumaya başladım çünkü içinde hiç başlık yoktu; neredeyse bilinen tüm iyi kitap başlıklarının kaynağını buldum gerçi. Ama çocuklar, özellikle de **Kipling**, bunu benden önce akıl edip bütün iyi başlıkları yürütmüş; ben de periler ve yaşlı Vassar kızları arasında büyük satış rakamlarına ulaşacağını umarak kitaba ***Kadınsız Erkekler*** adını verdim.

F. Scott Fitzgerald'a, 1927

Selected Letters, s.260

Martha kitabına başlık bulmak için çok uğraşıyor [*Liana,* 1944]. Başlık bulmak pokerde kart çekmeye benziyor. Sürekli çekip durursun ve hiçbiri de bir işe yaramaz ama yeterince sabredersen eninde sonunda iyi bir el gelir. Ama **Martha** epey zorlanıyor çünkü her geçen yıl, madenler uzun zamandır kullanıldığından daha az iyi başlık oluyor. **John Donne**'da hâlâ muhteşem bazı başlıklar var ama aynı aileden iki kişi o harika maden damarına girme konusunda biraz çekingen davranıyor. O kadar çok insan İncil'i soyup soğana çevirmiş ki hiç kimsenin umurunda değil ve bana kalırsa **Marty**'nin *Ecclesiastics* ya da

Proverbs'ü[12] incelemesini sağlamalıyız çünkü buralarda hâlâ açığa çıkmamış çok değerli nitelikler var.

Maxwell Perkins'e, 1943
Selected Letters, s.547-548

Başlıklara gelince... ***Silahlara Veda***'yı **Yüzbaşı Cohn**'un[13] kitabında görene kadar –buradan almışım başlığı– kendim uydurduğumu düşünüyordum. Tıpkı ***In Our Time*** gibi –ki **Ezra Pound** bu başlığı ***Anglikan Kilisesi Dua Kitabı***'ndan aşırdığımı anlamıştı– ***Silahlara Veda*** da gişe cazibesi sönüp gittiğinde iyi bir isim sayılacak. *"Farewell"*[14] bence İngilizcedeki en iyi sözcük ve *"to arms"*[15] da kitabın hak ettiğinden çok daha fazla çınlamalı; böyle bir başlık, içinde daha çok ve daha iyi savaşlar barındıran bir kitabı kaldırabilir.

Arnold Gingrich'e, 1932
Selected Letters, s.378

---

12) ***Eski Ahit***'te yer alan ve birçok Yahudi bilgesinin sözlerini içeren kitap. [ç.n.]
13) Birinci Dünya Savaşı'nda Fransız Yabancı Gönüllüler Tümeni'nde görev yaptığı için **Yüzbaşı Cohn** olarak anılan **Hemingway** koleksiyoncusu **Louis Henry Cohn**. [ç.n.]
14) farewell: veda. [ç.n.]
15) to arms: silahlara. [ç.n.]

11

DİĞER YAZARLAR

Bana kalırsa yazmayı, sana herhangi bir şey öğreten bir şey yazmış her kim varsa onlardan öğrenmelisin.

F. Scott Fitzgerald'a, 1925
Selected Letters, s.176

Fare: Bir yazar hangi kitapları okumalı?

M.A.: Her şeyi okumuş olmalı ki neyi alt etmesi gerektiğini bilebilsin.

Fare: Her şeyi okumuş olamaz ki.

M.A.: Ne yapabileceğinden bahsetmiyorum ben. Ne yapması gerektiğinden bahsediyorum. Elbette her şeyi okumuş olamaz.

Fare: Peki hangi kitaplar mutlaka okunmalıdır?

M.A.: Mutlaka okunmuş olması gerekenler: **Tolstoy**'un ***Savaş ve Barış***'ıyla ***Anna Karenina***'sı, Bahriye Albayı **Marryat**'ın ***Midshipman Easy***'si, ***Frank Mildmay***'i ve ***Peter Simple***'ı, **Flaubert**'in ***Madam Bovary***'si ile ***Duygusal Eğitim***'i, **Thomas**

Mann'ın *Buddenbrooklar*'ı, Joyce'un *Dublinliler*'i, *Sanatçının Portresi* ve *Ulysses*'i, Fielding'in *Tom Jones*'u ve *Joseph Andrews*'u, Stendhal'ın *Kırmızı ve Siyah*'ı ile *Parma Manastırı*, Dostoyevski'nin *Karamazov Kardeşleri* ile iki başka kitabı daha, Mark Twain'in *Huckleberry Finn*'i, Stephen Crane'in *The Open Boat*'u ve *The Blue Hotel*'i, George Moore'un *Hail and Farewell*'i, Yeats'in *Autobiographiles*'i, tüm iyi de Maupassant eserleri, tüm iyi Kipling'ler, Turgenyev'in eserlerinin tamamı, W.H. Hudson'ın *Far Away and Long Ago*'su, Henry James'in kısa öyküleri, özellikle de *Madame de Mauves*'u ve *Yürek Burgusu, Bir Kadının Portresi, Amerikan*...

Fare: O kadar hızlı yazamıyorum. Daha kaç tane var?

M.A.: Geri kalanları başka bir gün sayarım. Bunun yaklaşık üç katı kadar daha var.

Fare: Bir yazarın bunların hepsini okumuş mu olması gerekir?

M.A.: Bunların hepsini ve çok daha fazlasını. Aksi takdirde neyi alt etmesi gerektiğini bilemez.

Fare: "Alt etmek"ten kastınız nedir?

M.A.: Dinle. Eğer daha önce yazılmış olanları alt edemeyeceksen, herhangi bir şey yazmanın hiçbir anlamı yoktur. Günümüzde bir yazarın yapması gereken, daha önce hiç yazılmamış olanı yazmak ya da ölmüş adamları yazdıkları şeyler konusunda alt etmektir. Yazdıklarının nasıl gittiğini anlamasının tek yolu ölülerle yarışmaktır...

Fare: Ama iyi yazarların hepsini okumak insanın hevesini kırabilir.

M.A.: O zaman hevesin kırılmalıdır.

By-Line: Ernest Hemingway, s.217-218

"Çağdaş Amerikan edebiyatının tamamı, Mark Twain'in ***Huckleberry Finn*** adlı kitabına dayanır. Bu kitabı okurken Zenci Jim'in çocuklardan çalındığı kısımda kitabı bırakmalısınız. Kitabın asıl sonu orasıdır. Geri kalanı tamamen kandırmaca. Ama şu zamana kadar sahip olduğumuz en iyi kitap bu. Tüm Amerikan edebiyatının kaynağı odur. Öncesinde hiçbir şey yoktu. Yazıldığı günden beri de onun kadar iyisi gelmedi."

Afrika'nın Yeşil Tepeleri, s.22

"...Amerika yetenekli yazarlar gördü. **Poe** yetenekli bir yazar. Yazdıkları yetenek istiyor, harika kurgulanmış ve ölü. Bir başkasının tuttuğu tarihsel kayıtlardan ve deniz yolculuklarından, varlıkların gerçekte –balinalar örneğin– nasıl olduklarına ilişkin bir şeyler öğrenme şansını elde etmiş, bunları Noel yortusu pudinginin içindeki üzümler gibi söz sanatının içinde eriten, cafcaflı sözler kullanan yazarlarımız oldu. Bazen onları tek başına, pudingin içinde kaybolmadan görürüz ve gayet de iyidir. **Melville**'de böyledir. Ne var ki onun kitabını övenler, aslında hiç de önemli olmayan söz sanatları için övüyorlar. Var olmayan bir gizem katmaya çalışıyorlar olaya...

Bir de asla parçası olmadıkları bir İngiltere'den, kendi yarattıkları daha yeni bir İngiltere'ye sürgüne yollanan İngiliz sömürgeciler gibi yazan diğerleri vardı. Üniteryenlerin[16] ufak, kuru ve mükemmel bilgeliğine sahip olan çok iyi adamlar, edebiyatçılar, espri anlayışı olan bir Protestan tarikatı üyeleri."

"Kimlerdi bunlar?"

16) Tanrı, İsa ve Meryem'in aynı kişi oldukları doktrinine karşı gelen Hıristiyan mezhebi üyeleri. [ç.n.]

"**Emerson, Hawthorne, Whittier** vs. Bu adamların hepsi birer beyefendiydi ya da öyle olmak istiyorlardı. Hepsi de son derece saygın kişilerdi. İnsanların konuşurken her zaman kullandığı, dilin içinde hayatta kalmayı başaran sözcükleri kullanmazlardı. Bedenleri olduğunu da almazdı insanın kafası. Onların akılları vardı, evet. Güzel, keskin, saf akılları."

Afrika'nın Yeşil Tepeleri, s.20-21

"Peki ya iyi yazarlar?"

"İyi yazarlar **Henry James, Stephen Crane** ve **Mark Twain**'dir. Ne kadar iyi olduklarına göre saymadım isimlerini. İyi yazarların sıralaması olmaz."

Afrika'nın Yeşil Tepeleri, s.22

Joyce'a tapınmıyorum. Onu bir arkadaş olarak çok seviyorum ve teknik açıdan ondan daha iyi yazan biri olduğunu düşünmüyorum. Ondan, **Ezra**'dan, özellikle sohbetler sırasında, çok şey öğrendim. **G. Stein**'dan da... Kafayı yemesinden önce çok şey öğrendim ondan. İhtiyar **Ford**'dan ise onun yapmış ol-

duğu hataları yapmamam gerektiği dışında hiçbir şey öğrenmedim... **Anderson**'dan öğrendiğim şeyler oldu ama bu çok sürmedi. **Ring Lardner**'ı çocukken taklit ettim ama ondan bir şey öğrenmedim. Öğrenilecek bir şey yok çünkü kendisi de bir şey bilmiyor. Sahip olduğu tek yetenek, fark ettirmeden insanların arasına sızıp konuşulanlara kulak kabartmak. Bir de çok gezmiş dolaşmış. Zavallı adam *saflık* dışındaki her şeyden nefret ediyor. **D.H. Lawrence**'dan insanın ülkesi hakkında hissettiklerinin nasıl ifade edileceğini öğrendim.

Arnold Gingrich'e, 1933
Selected Letters, s.384-385

Gertrude Stein'ı geçen sonbahardan beri görmüyorum. ***Making of Americans*** hayatım boyunca okuduğum en muhteşem kitaplardan biri.

Sherwood Anderson'a, 1926
Selected Letters, s.206

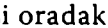

E.E. Cummings'in ***Enormous Room***'u geçen yıl yayımlanan kitaplar arasında okuduklarımın en iyisiydi.

Edmund Wilson'a, 1923
Selected Letters, s.105

Miss Stein bana Karındeşen Jack'in olağanüstü öyküsünü anlatan ***The Lodger*** ile Paris'in dışında – olsa olsa Enghien les Bains olabilecek– bir yerde işlenen bir cinayetle ilgili başka bir kitap daha ödünç verdi. Her ikisi de çalışma sonrası okunmak için harika kitaplardı; kişiler inandırıcıydı ve olaylar ile yaratılan dehşet de asla uydurma değildi. Çalışmayı bitirdikten sonra okumak için ideallerdi ve ben de **Mrs. Belloc Lowndes**'in bulabildiğim tüm kitaplarını okudum. Ama hepsi oradaki kadardı ve hiçbiri ilk ikisi kadar iyi değildi ve gündüz ya da gece boş kaldığımda okuyacak daha iyi bir şey bulamadım; ta ki iyi yazılmış ilk **Simenon** kitapları çıkana kadar.

Paris Bir Şenliktir, s.27

Sen, **Fielding**'den de, o adamların hepsinden de daha iyi bir yazarsın; bunu bilmeli ve yazmaya devam etmelisin. Bana onlarınkinden çok daha iyi görünen şeyler yazdın, ahmak değilim, bu işlerden anlarım, gerçekten. Hayatta olan yazarlarla ilgili saçmalıkları okumamalısın. Her zaman ölmüş yazarlara karşı elinden gelenin en iyisini yazmalısın ki boylarını poslarını (boy pos değil: çağrışım gücü) bile-

lim ve hepsini birer birer alt edelim. İlk dövüşünü neden **Dostoyevski**'yle yapmak istiyorsun ki? Önce **Turgenyev**'i yen –ki bunu ikimiz de sağ salim atlattık ve üstelik de zamana karşı ve 115'e 205'lik bir baskıyla (olayların gidişatı düşünülürse hiç de fena değil). Sonra de **Maupassant**'ı yere mıhla (Akciğer hastalığının sebep olduğu o hırıltılara yakalanana kadar sıkı çocuktu. Hâlâ üç raunt için tehlikeli sayılabilir). Sonra **Stendhal**'ı devirmeyi dene (Onu devirmen hepimizi mutlu eder). Ama zamanımızın zavallı patolojik karakterleriyle dövüşme (İsim vermeyelim). Sen de ben de en hürmet gösterilen saygıdeğer ustamız **Flaubert**'i alt edebiliriz. Ama bunu yapabilmek için tabura emir verildiğinde kabul edebilmen gerekir.

William Faulkner'a, 1947
Selected Letters, s.624

Faulkner'ın bu kadar kötü durumda olduğunu hiç bilmiyordum ve onun ***Portable***'ını[17] toparlıyor olmana çok sevindim. O herkesten daha yetenekli ve tek ihtiyacı olan da onda bulunmayan türde bir inanç. Elbette, nasıl bir ulus yarı bağımsız-yarı köle

17) **Faulkner**'ın yazdığı ***The Portable Faulkner*** kitabından bahsediliyor, **Malcolm Cowley** kitabın editörüdür. [ç.e.n.]

olamıyorsa kimse de yarı fahişe-yarı namuslu yazamaz. Ama o, tam anlamıyla mükemmel bir şekilde namuslu yazar, devam eder, eder ve bir türlü bitiremez. Keşke ona bir ata sahip olurcasına sahip olabilsem ve onu bir at gibi yetiştirip yarıştırabilsem; yalnızca yazma konusunda. Bütünüyle ne kadar da güzel yazıyor, sonbahar ya da ilkbahar kadar basit ve karmaşık.

Malcolm Cowley'ye, 1945
Selected Letters, s.603-604

Umarım bu söyleyeceğim sende kendime aşırı güveniyormuşum izlenimi uyandırmaz. Ben, dünya şampiyonu olmak dışında hiçbir hırsı olmayan bir adamım. **Dr. Tolstoy**'la yirmi rauntluk bir boks maçı yapmazdım çünkü biliyorum ki kulaklarımı koparıverirdi. Doktorun müthiş bir nefesi vardı ve sonsuza kadar, hatta sonrasında biraz daha devam edebilirdi. Ama onunla altı raunt boyunca dövüşürdüm ve bana asla vuramazdı, ben de ona güzelce vurur, belki de nakavt ederdim. Ona vurmak çok kolay. Ama *o* da nasıl vurur bir bilsen. Eğer altmışıma kadar yaşarsam onu yenebilirim (BELKİ).

Bilgin olsun diye söylüyorum, ben yazmaya ne kadar iyi olduğunu bildiğim ölü yazarları alt etmeye çalışarak başladım (Argo kullanımımı bağışla). İlk olarak **Mr. Turgenyev**'i alt etmeye çalıştım ve bu çok da zor olmadı. **Mr. Maupassant**'ı denedim (ona de'sini bahşetmeyeceğim) ve onu alt etmem için en iyi öykülerimden dördü gerekti. Onu yenmiş durumdayım ve eğer buralarda olsaydı o da bunu bilirdi. Sonra başka birini denedim (övünmekten ya da tantana yapmaktan ya da durumları bildirmekten utanmaya başlıyorum) ve sanırım onunla berabere kaldım. Bu, diğer ölü karakter.

Mr. Henry James dersen, ona tam beni yakaladığı sırada sadece bir kez dokundum ve sonra da bir kez vurdum. Yeterince cesur değildi ve hakemden bunu durdurmasını istedi.

Hiç kimsenin asla alt edemeyeceği adamlar da var, **Mr. Shakespeare** (Şampiyon) ve Mr. Anonim gibi. Ama eğer eğitimdeysek, **Mr. Cervantes**'le onun memleketinde (Alcala de Henares) yirmi raunt kapışıp onu öldüresiye dövmekten her zaman memnuniyet duyarım. Gerçi **Mr. C.** son derece akıllı ve sürekli öğreniyor; o yüzden bir rövanş maçında

galip gelebilir. İnsanların görmek için para vereceği *üçüncü* dövüş...

Büyük kitapta ölümsüzlerin arasında değişmez yerlerini alan **Mr. Melville** ile **Mr. Dostoyevski**'yi alaşağı etmeyi ve onların bulunduğu noktaya giden yol hızlı olmadığı için suratlarına bir avuç dolusu çamur atmayı istiyorum. Ama bu türden yarışlarda bir yere kadar koşabilir insan. Adamı yoruyorlar.

Bunun kulağa böbürlenme gibi geldiğini biliyorum ama Tanrı aşkına, şampiyon olmak için insanın kendine güvenmesi lazım ve benim de ömrüm boyunca istediğim tek şey şampiyon olmak.

Charles Scribner'a, 1949
Selected Letters, s.673

"**Dostoyevski**'yle ilgili merak ettiğim bir şey var" dedim. "Bir insan nasıl hem bu kadar kötü, inanılmaz derecede kötü yazıp hem de okuyanda böylesine derin duygular uyandırabilir?"

Paris Bir Şenliktir, s.137

Burada sürekli okuyorum. Bana sorarsan **Turgenyev** gelmiş geçmiş en muhteşem yazar. En muhteşem kitapları yazmamış ama en muhteşem yazar. Tabii bu sadece benim fikrim. Hiç onun *Tekerlek Sesi* adlı öyküsünü okudun mu? ***Avcının Notları***'nın ikinci cildinde. ***Savaş ve Barış*** bildiğim en iyi kitap ama bir de **Turgenyev** yazsaymış nasıl olurmuş, düşün. **Çehov** altı tane falan iyi öykü yazdı. Ama amatör bir yazardı. **Tolstoy** bir kâhindi. **Maupassant** profesyonel bir yazardı, **Balzac** profesyonel bir yazardı, **Turgenyev** ise bir sanatçıydı.

Archibald MacLeish'e, 1925
Selected Letters, s.179

Sylvia Beach'in kütüphanesini keşfettiğim günden beri **Turgenyev**'in tüm eserlerini, **Gogol**'ün İngilizcede yayımlanmış kitaplarını, **Tolstoy**'un **Constance Garnett** çevirilerini ve **Çehov**'un İngilizce çevirisini okumuştum. Toronto'dayken –o zamanlar Paris'e daha hiç gitmemiştik– **Katherine Mansfield**'in iyi, hatta muhteşem bir kısa öykü yazarı olduğunu duymuştum ama **Çehov**'dan sonra onu okumak, iyi ve yalın bir yazar olan ve kafasındakile-

ri açık seçik dile getirebilen deneyimli bir doktorun öykülerine kıyasla, genç bir kız kurusunun özenle yazılmış yapay masallarını dinlemeye benziyordu. **Mansfield** su katılmış bira gibiydi; su içseniz daha iyiydi. Ama **Çehov**'da anlatımındaki berraklık dışında su yoktu. Gazete haberlerinden ibaret gibi görünen bazı öyküleri olsa da harika olanlar da vardı.

Dostoyevski'de inanılacak şeyler de vardı, inanılmayacak şeyler de; ama bazıları öyle gerçekti ki daha okurken değiştiğinizi hissederdiniz. **Turgenyev**'de manzaraları ve yolları, **Tolstoy**'da askeri birliklerin hareketlerini, savaş alanını, subayları, insanları ve savaşı nasıl avcunuzun içi gibi biliyorsanız, **Dostoyevski**'de de zayıflığı ve deliliği, kötülüğü ve azizliği, kumar oynama çılgınlığını öyle biliyordunuz. **Tolstoy**'un yazdıkları, **Stephen Crane**'in İç Savaş ile ilgili yazdıklarının, hiç savaş görmemiş, yalnızca çarpışmaları ve tarihsel kayıtları okumuş ve **Brady**'nin[18] çektiği fotoğraflara bakmış –ben bunları büyükannemin evinde okumuş ve görmüştüm– hasta bir oğlan çocuğunun hayranlık uyandırıcı hayal gücü gibi görünmesine sebep oluyordu. **Stendhal**'ın yazdığı

18) Amerikan İç Savaşı'nı belgeleyen fotoğraflarıyla ünlü Amerikalı fotoğrafçı Mathew Brady. [ç.n.]

Parma Manastırı'nı okuyana kadar, **Tolstoy**'un yazdıklarını saymazsak, hiç savaşı böyle anlatan bir kitap okumamıştım ve **Stendhal**'ın Waterloo'yu anlattığı muhteşem bölüm, son derece yavan olan bu kitaba sanki kazara girmiş gibiydi. Yazının bu yeni dünyasına girmek ve Paris gibi bir şehirde okuyacak zamana sahip olmak, size sunulan büyük bir hazine adeta.

Paris Bir Şenliktir, s.133-134

Turgenyev'in *Babalar ve Çocuklar*'ıyla **Thomas Mann**'ın *Buddenbrooklar*'ının ilk cildini okudum. *Babalar ve Çocuklar* **Turgenyev**'in bugüne kadarki en iyi kitabı olmaktan çok uzak. İçinde harika şeyler var ama bir daha, yazıldığı dönemdeki kadar heyecan verici olması mümkün değil ve bu da bir kitap için yapılabilecek büyük bir eleştiri...

Buddenbrooklar son derece iyi bir kitap. Eğer **Thomas Mann** muhteşem bir yazar olsaydı kitap da harika olurdu. Böyle bir kitabın 1902'de basıldığını ve geçtiğimiz yıla kadar da İngilizcede bilinmediğini düşününce, *Main Street, Babbit* ve erkek arkadaşın **Menken**'in (**H.L. Mencken**) sırf içlerinde bir sürü taciz sahnesi geçiyor diye bayıldığı kitaplarla ilgili

galeyana gelenlere duyduğu azıcık saygısı da –o da varsa eğer– yitip gidiyor insanın.

(**Knut Hamsun**'un kitabı) *Dünya Nimeti*'ni okumuş muydun? Ve Tanrı aşkına, sonrasında **Thom Boyd** okumak...

F. Scott Fitzgerald'a, 1925
Selected Letters, s.176

✦ ✦

(**Ezra Pound**'un) hedefi vurup da başarılı olduğu zamanlarda yazdıkları öylesine mükemmeldi ve o hataları konusunda öylesine içten, yanılgılarına öylesine âşık ve insanlara karşı öylesine nazikti ki onu her zaman bir çeşit aziz gibi görmüşümdür. Huysuzdu da aynı zamanda ama kim bilir belki de pek çok aziz öyleydi...

Ezra hayatımda tanıdığım en eli açık ve en taraf-sız yazardı. İnandığı şairlere, ressamlara, heykeltıraşlara ve nesir yazarlarına yardım eder, başı belada olan herkesin de –onlara inansın ya da inanmasın– yardımına koşardı. Herkes için endişelenirdi ve onu ilk tanıdığım sıralarda, bana anlattığına göre Londra'daki bir bankada çalışmak zorunda olan ve korkunç çalış-

ma saatlerinden vakit bulup da şiir yazamayan **T.S. Eliot** onu en çok endişelendiren kişiydi.

Paris Bir Şenliktir, s.108 ve 110

Bence **Tom**'un (**Thomas Wolfe**) gerçekten iyi olduğu tek yer doğup büyüdüğü şehirdi; orada *mükemmel* ve *geçilmez* oluyordu. Yazdığı diğer şeyler çoğunlukla abartılı bir gazeteci üslubuna sahiptir.

Maxwell Perkins'e, 1940
Selected Letters, s.517

Ne **Wilder** ne de **Dos Passos** "iyi yazarlar." **Wilder** kendi sınırlarını bilen son derece önemsiz bir yazar ve değeri eleştirmenler tarafından önce şişirilmiş, sonra da aynı hızla söndürülmüş.

Dos Passos genelde mükemmel bir yazar ve yazdığı her kitapla da her açıdan gelişmeye devam etmekte.

Dos ve **Wilder** aynı sınıfa mensuplar ama her ikisi de o sınıfı temsil etmiyor –**Wilder** *Kütüphane*'yi temsil ediyor– **Zola** da **Hugo** da berbat yazarlardı ama **Hugo** önemli bir ihtiyardı... **Flaubert** müthiş

bir yazar ama tek bir harika kitabı (*Bovary*), bir tane fena olmayan kitabı (*Eğitim*), bir tane de son derece berbat kitabı var (*Bilirbilmezler*).

Stendhal tek bir iyi kitabı olan (*Kırmızı ve Siyah*) muhteşem bir yazar. *Parma Manastırı*'nın (müthiş) iyi olan yerleri var ama çoğu saçmalık, geri kalanı da ıvır zıvırla dolu.

Paul Romaine'e 1932
Selected Letters, s.366

Arkadaşlarım arasında onu (**Joseph Conrad**'ı) kötülemek çok moda. Hatta gerekli. İnsan tek bir yanlış görüşün bile sıklıkla ölümcül olduğu bir edebi entrikalar dünyasında yaşayınca dikkatlice yazıyor...

Tanıdığım çoğu kişi **Conrad**'ın kötü bir yazar olduğu konusunda hemfikir, tıpkı **T.S. Eliot**'ın iyi bir yazar olduğu konusunda hemfikir oldukları gibi. Eğer **Mr. Eliot**'u makinede çekip ince, kuru bir toza dönüştürmenin ve bu tozu **Mr. Conrad**'ın mezarına serpiştirmenin, **Mr. Conrad**'ın kısa bir süreliğine de olsa belirip bu zoraki geri dönüşten son derece rahatsız olmuş görünerek yazmaya başlamasını sağ-

layacağını bilsem, yarın ilk iş yanıma bir kıyma makinesi alarak Londra'ya doğru yola çıkardım.

By-Line: Ernest Hemingway, s.132-133

Bu kitabı basmak istememenin sebebi olarak aklıma gelen tek şey, **Sherwood**'u gücendirmekten korkuyor olman. Hiç kimsenin hiçbir konuda hiciv nedeniyle incineceğini düşünmüyorum.

Horace Liveright'a, 1925
Selected Letters, s.173

(**F. Scott Fitzgerald**'ın) yeteneği, tozların, bir kelebeğin kanatlarında oluşturduğu şekiller kadar doğaldı. Bir zamanlar bu durumu kelebeğin anladığından daha iyi anlıyor değildi ve kanatlarının ne zaman bir yerlere sürtündüğünü ya da bozulduğunu bilmiyordu. Daha sonra zarar görmüş kanatlarının ve bu kanatların yapısının farkına varınca düşünmeyi öğrendi ve artık uçamaz hale geldi; çünkü uçma sevdası bitmişti ve tek hatırlayabildiği, bu eylemin bir zamanlar zahmetsiz olduğuydu.

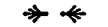
Paris Bir Şenliktir, s.147

(**Fitzgerald**) *Closerie des Lilas*'ta bana iyi olduğunu düşündüğü öyküleri –ki bunlar *Post* için gerçekten de iyi öykülerdi– nasıl yazdığını ve onları, iyi satan dergi öyküleri haline getiren çarpıtmaları nasıl yapması gerektiğinin kesinlikle bilincinde olarak dergiye teslim etmeden önce nasıl değiştirdiğini anlatmıştı. Bu bende şok etkisi yarattı ve ona bu yaptığının fahişelikten bir farkı olmadığını söyledim. Bunun fahişelik olduğunu kabul ettiğini ama saygın kitaplar yazması için gereken parayı dergilerden kazandığından bunu yapmaya mecbur olduğunu söyledi. Ben de ona hiç kimsenin yeteneğine zarar vermeden elinden gelenin en iyisini yazmak dışında bir yöntem kullanamayacağına inanmadığımı söyledim. Dedi ki, ilk başta gerçek öyküyü yazdığı için sonradan yaptığı tahribat ve değişiklik ona hiçbir zarar vermiyormuş. Buna inanamadım ve onu vazgeçirmek istedim ama bu inancımı destekleyecek bir roman gerekiyordu; göstermeli ve ikna etmeliydim onu ama ne yazık ki henüz öyle bir roman yazmamıştım.

Paris Bir Şenliktir, s.155-156

Çalışmanın ona faydası olacaktı; ticari olmayan, dürüst bir şekilde çalışmanın, bir seferde bir paragraf yazmanın. Ama o (**Fitzgerald**) bir paragrafı kendisine ne kadar para kazandırdığına göre değerlendirdi ve anlık bir tatmin sağladığı için de tüm enerjisini o kanala yönlendirirdi. Eğer çok kazanmasa ve birileri de yazdıklarının iyi olmadığını söylese korkuya kapılırdı.

Maxwell Perkins'e, 1936
Selected Letters, s.438

Öyküler fahişelik yapmak değil, yalnızca kötü kararlar; roman yazarak da yaşamak için yetecek parayı kazanabilirdin, kazanabilirsin. Seni kahrolası aptal. Hadi kalk yerinden de yaz şu romanı.

F. Scott Fitzgerald'a, 1929
Selected Letters, s.307

12

POLİTİKA

Sol Eğilim vs.'nin benim için son derece su götürmez bir önemi olduğunu ümit etmen tamamen saçmalık. Ben politikada, edebiyatta, dinde vs. modayı takip etmem. Eğer çocuklar edebiyatta sola meylediyorlarsa, bir sonraki eğilimlerinin sağa olabileceği ve aynı ödlek soysuzlardan kimisinin her iki yöne de meyledeceği konusunda ufak bir iddiaya girebilirsin. Yazmanın sağı solu olmaz. Yalnızca iyi ve kötü yazın vardır...

Hayatlarında, devrimi bir yana bırak, hiç sokak kavgası bile görmemiş olan bu sübyanlar büyük politik olaylara nasıl kayıtsız kalınabileceğini falan yazıp anlatıyorlar. Yanılmıyorsam Davenport-Iowa'daki bir gruptan bahsediyorum. Dinle; onların kayıtsızlık olarak adlandırdıkları şeyi oluşturan ya da şekillendiren öfke dalgasına, nefrete, infiale ve hayal kırıklığına neden olan olayları duymamışlar bile bunlar.

Şimdi kalkmış, komünizmi sanki yetişkin erkekler için oluşturulmuş bir Y.M.C.A.[19] konferansıymış ya da sanki hepimiz vatansevermişiz gibi sineye çekmemizi istiyorlar.

Ben lanet olası bir vatansever değilim ve ne sola ne de sağa meylederim.

Geçimini sağlamak için çalışmayan siyasi soysuzları ya da geçimini politikadan veya hiç çalışmadan kazanan herkesi soldan, sağdan ve merkezden tarardım makineliyle.

Paul Romaine'e, 1932
Selected Letters, s.363

...Eğer işçi sınıfına mensup değilsen, sırf son dönemde politik anlamda aydınlanmış eleştirmenleri memnun etmek için bu adamların seni kendi içlerine çekip işçi sınıfıyla ilgili şeyler yazmaya başlatmalarına izin verme. Çok kısa bir süre içinde bu eleştirmenler başka bir şeye dönüşecek. Ben bunların pek çok şeye dönüştüklerini gördüm ve hiçbiri de hoş değildi. Bildiğin şeyler hakkında yaz ve bunları iç-

19) Young Men's Christian Association: Genç Hıristiyan erkekler için kurulan, fiziksel ve zihinsel yardım sağlamayı amaçlayan uluslararası organizasyon. [ç.n.]

tenlikle yaz ve o adamların hepsine de bunu nereye sokabileceklerini söyle... Kitaplar tanıdığın, sevdiğin ve nefret ettiğin kişilerle ilgili olmalı, üzerine araştırma yaptığın kişilerle ilgili değil. Eğer kitaplarını içtenlikle yazarsan zaten bir kitapta olabilecek tüm ekonomik imalar kendiliğinden ortaya çıkacaktır.

Bu arada, Noel zamanı olduğu için söylüyorum, ne yazdığını kesinlikle bilen ve bunu muhteşem bir şekilde başarmış olan bir adamın kitabını okumak istersen, **John O'Hara**'nın ***Samarra'da Randevu***'sunu oku.

Sonra, daha bol vaktin olduğunda **Tolstoy**'un ***Savaş ve Barış***'ını oku ve bu kitabı yazarken şüphesiz ki en iyi bölümler olduğunu düşündüğü büyük politik düşünce pasajlarını nasıl atlamak zorunda kalacağını gör; çünkü bu kısımlarda anlatılanlar artık ne doğru ne de önemli, tabii önceden de yerel bilgilerden daha fazlasıysalar. Asıl insanların ve olayların ne kadar gerçek, kalıcı ve önemli olduğunu gör. Sırf şu sıralar bir şeyler moda diye bir kitabın nasıl olması gerektiği konusunda seni kandırmalarına izin verme.

By-Line: Ernest Hemingway, s.184

Belki bunu daha önce yazmışımdır sana ama bu riski alacağım. Sen bir vatansever gibi yazıyorsun ve bu da senin kör noktan. Daha önce pek çok vatansever gördüm ve canlarının yeteri kadar yanması durumunda hepsi de diğer herkes gibi öldüler ve bir kez öldüler mi de vatanseverlikleri birer efsane olmaktan başka bir işe yaramadı; bu onların yazınlarını kötü yönde etkiliyordu ve berbat şiirler yazmalarına neden oluyordu.

Ivan Kashkin'e, 1936
Selected Letters, s.432

Artık bir yazar politik bir davayı destekleyip bu uğurda çalışarak, buna inanmayı uğraş edinerek hayattayken kendine güzel bir kariyer edinebilir ve eğer bu dava galip gelecek olursa da kendini oldukça güzel bir noktada bulur. Politika, hiçbir ödül almaksızın ya da bir süreliğine ancak geçinmenize yetecek bir ücret karşılığında, gelecekte iyi bir kazanç sağlama umuduyla çok çalışmak demektir. İnsan faşist ya da komünist olabilir ve eğer dış görünüşü uygunsa büyükelçi olabilir, hükümete kitabının bir milyon

kopyasını bastırtabilir ya da çocukların hayalini kurduğu diğer her tür ödüle sahip olabilir. Çünkü bu edebi devrim çocuklarının hepsi hırslıdır. Bir süredir, devrimlerin misafir salonlarını, yayıncıların verdiği çay partilerini ve grev gözcülüğü aşamasını çoktan aştığı bir yerde yaşıyorum ve biliyorum. Pek çok arkadaşım harika işlere, bazılarıysa hapse girdi. Ne var ki, insanoğlunun halihazırda bildiklerine ekleyecek yeni bir şeyler bulamadığı sürece bunların hiçbirinin bir yazarın yazarlığına faydası yoktur. Bu durumda yazar gömüldüğünde tıpkı diğerleri gibi kokuşacaktır; tek fark, yaşarken politik bağlantılar kurduğu için cenazesine daha fazla çiçek yollanması olacak, sonrasındaysa daha da fazla kokuşacaktır.

By-Line: Ernest Hemingway, s.183

13

YAZARIN HAYATI

"Bana önce şunu söyle: Bir yazara zarar veren şeyler, gerçek, somut şeyler nelerdir?"

"Politika, kadınlar, alkol, para, hırs. Ve politikadan, kadınlardan, alkolden, paradan ve hırstan yoksun olmak" dedim içtenlikle.

Afrika'nın Yeşil Tepeleri, s.28

O (kurt) herkes tarafından avlanır. Herkes ona karşıdır ve o tıpkı bir sanatçı gibi tek başınadır.

Harvey Breit'a, 1952
Selected Letters, s.771

Yazıyorum ve satıyorum. Stop. Ama köşeyi dönemiyorum. Stop. Tüm yazarlar önce fakirdir sonra zengin. Stop. Ben de istisna değilim. Stop...

James Gamble'a çekilmiş telgraf, 1921
Selected Letters, s.45

Yoksulluktan şikâyetçi olan kişi, işini yapıp bundan tatmin olan değildir... Bunların hepsi asla kazanamayacağımız yoksulluk mücadelesinin bir parçasıydı; tabii para harcamazsanız o başka. Hele de kıyafet yerine tablo satın alıyorsanız. Ama o zamanlar biz kendimizi yoksul olarak görmüyorduk. Bunu kabul etmiyorduk. Kendimizi üstün görüyor, tepeden bakıp haklı olarak güvenmediğimiz diğerlerinin de zengin olduğunu düşünüyorduk.

Paris Bir Şenliktir, s.50-51

Boğazınızdan kısmak zorunda kaldığınızda sürekli açlığınızı düşünmemek için kendinizi daha iyi idare etmeniz gerekir. Açlık insanı iyi terbiye eder, ondan bir şeyler öğrenirsiniz. Ve diğerleri bu durumu fark etmediği sürece onlardan bir adım öndesiniz demektir. Ah elbette, düzenli olarak yemek yemeyi karşılayamadığıma göre onlardan epey ilerde olmalıyım, diye düşündüm. Aslında bana biraz olsun yetişmeleri fena olmazdı hani.

Paris Bir Şenliktir, s.75

Glenway Wescott, Thornton Wilder ve **Julian Green** bir yılda zengin oldular; bense aynı sürede gazete muhabiriyken kazandığımdan bile az kazandım; üstelik de bir tek benim geçindirilmesi gereken eşlerim ve çocuklarım var. Bir şeyler yapmak gerekecek. Ödenme zamanları gelinceye kadar telif hakkı ücretlerini istemiyorum. Ama bir seferde büyük miktarda bir para kazanayım istiyorum ki yatırım yapabileyim. Bu iyimser piyasa sonsuza dek sürmeyecek ve ben de daima, büyük paralar kazanması gereken ama kazanamamış olan ve halen de kazanamayan biri olmak istemiyorum.

Maxwell Perkins'e, 1928
Selected Letters, s.278

Edebi alanda bugüne kadar edindiğim deneyimlere henüz telif ücretleri dahil olmuş değil; avansları düşük tutarak bir gün bunun olmasını sağlayacağımı umuyorum.

Maxwell Perkins'e, 1927
Selected Letters, s.257

...Sanatsal saygınlıkla ilgili herhangi bir sorun olduğunu düşünmüyorum. Bir kitabı yazmak her zaman o kitabın parasını almaktan daha heyecan verici oldu ve eğer yazmaya devam edersem nihayetinde hepimiz biraz para kazanabiliriz.

Maxwell Perkins'e, 1926
Selected Letters, s.216

Maddi açıdan darbe almak konusunda, fiziksel bir darbe aldığımdakinden daha fazla dırdır etmek istemiyorum. Paraya ihtiyacım var, hem de fena halde ama para için haysiyetsizce, kanunsuz, sınıra yakın ya da "hızlı" bir şeyler yapacak kadar değil. Umarım bu yeterince açık olmuştur.

Alfred Rice'a, 1948
Selected Letters, s.655

Öteden beri tek bir şeyin –insanın kariyerinin– önemli olduğunu düşünmüşümdür; işim için tıpkı savaşa giden bir general gibi her şeyi feda eder ve kendime kaybetmeyi göze alamayacağım hiçbir şeyi sevme izni vermezdim. Ama artık hayattayken başarı elde edilmeyeceğini öğrendim; hayattayken önem

verilen tek başarı para kazanmak ve ben de bunu reddettim. Bu yüzden, öldükten sonraki başarım için çalışacak, birlikler (aile) konusunda çok dikkatli olacak, mümkünse hiç yara almayacak ve sahip olduğum şeyler hâlâ benimken onlardan keyif almaya bakacağım.

Mrs. Paul Pfeiffer'a, 1936
Selected Letters, s.436

✦ ✦

Gelecek kuşaklarla ilgili olarak benim tek düşündüğüm samimiyetle yazmak. Gelecek kuşaklar kendi başlarının çaresine bakabilirler...

Arthur Mizener'e, 1950
Selected Letters, s.698

✦ ✦

"...Görüyorsun ya, biz yazarlarımızı çok tuhaf bir şeye dönüştürüyoruz."

"Anlamıyorum."

"Onları türlü yollardan mahvediyoruz. İlk olarak ekonomik açıdan. Tabii ki kazanıyorlar ama bir yazarın eline bir şeyler geçmesi, her ne kadar iyi kitaplar eninde sonunda para getirse de genellikle şans eseri olur. Yazarlarımız sonra, biraz para ka-

zandıktan sonra yani, yaşam standartlarını yükseltip tuzağa düşüyor. Düzenlerini devam ettirip eşlerini geçindirmek için filan yazmaya mecbur oluyorlar ve yazdıkları şeyler baştan savma oluyor. Bunu bilerek yapmıyorlar, aceleye geldiği için öyle oluyor. Çünkü söyleyecek bir şeyleri olmadığında ya da kuyuda hiç su kalmadığı sırada yazıyorlar. Çünkü hırslılar. Sonra, bir kez ihanet ettiler mi kendilerine, bu yaptıklarını haklı gösterip baştan savma yazmaya devam ediyorlar."

Afrika'nın Yeşil Tepeleri, s.23

Vanity Fair, Cosmopolitan gibi dergilerden öyküler, makaleler ve tefrikalar yazmamı isteyen mektuplar alıyorum; ama altı ay ya da bir yıl boyunca hiçbir şey yayımlamayacağım çünkü bunun çok kritik bir zaman olduğunu ve Amerikalı yazarları, mısır başağının yapraklarını soyan şu makinenin ünlü akrabamın başparmağını kaptığı gibi kendine çeken para tuzağına düşmektense, hiçbir piyasada gözüm olmadan, yazdıklarımın ne getireceğini, hatta basılıp basılmayacağını bile düşünmeksizin sükûnet

içinde ve elimden gelenin en iyisini yazmaya çalışmanın çok daha önemli olduğunu biliyorum.

Grace Hall Hemingway'e, 1927
Selected Letters, s.244

Kitabı bitiriyor olmana ne kadar sevindiğimi anlatamam. Bu aralar revaçta olan, tüm çalışmaları şiddetle reddedip önem arz eden tek şeyin zarafet içinde ve masraflı bir şekilde mahvolmak olduğunu düşünmek; ne var ki zavallı herifler bunu –yazmaktan vazgeçmeyi vs.– mahvolmaktan başka hiçbir şey yapamayan ve yapmayan insanlarla rekabet etmek için yapıyorlar.

F. Scott Fitzgerald'a, 1929
Selected Letters, s.304-305

Bir sanatçı için yapabileceğiniz iki şey var yalnızca: Ona para vermek ve yazdıklarını birilerine göstermek. Sanatçının bunlardan başka kişisel olmayan ihtiyacı yoktur.

Ernest Walsh'a, 1926
Selected Letters, s.188

Çalışmalarımdan maksimum verim alabilmek için bir süre daha sağlıklı bir şekilde istirahat etmeyi sürdürmem gerekiyor. Sağlığım sahip olduğum en önemli sermaye ve ben onu akıllıca idare etmek istiyorum.

Wallace Meyer'a, 1952
Selected Letters, s.752

✦ ✦

Son zamanlarda çok çalışıyorum. Son derece üzgün olduğum bir sırada çöküntü yaşadım, ilk başta yazmamamın ve üç hafta kadar hiç uyumamamın sebebi buydu. Sabahları saat iki civarında kalkıp gün ağarana kadar çalışmak için küçük eve gitmeye başladım çünkü eğer bir kitap yazıyorsanız ve uyku tutmuyorsa beyniniz geceleyin çok hızlı çalışır ve siz de her şeyi kafanıza yazarsınız ama sabah olduğunda hepsi uçup gitmiştir, siz ise bitap haldesinizdir. Ama ben yeterince egzersiz yapmadığıma ya da buna benzer bir sorun olduğuna karar verip dışarı çıkmaya, hava nasıl olursa olsun sandalla dolaşmaya başladım ve şimdi iyiyim. Her zamanınkinin yarısı kadar üretip bol bol hareket etmek ve delirmemek, kafanızın normal çalışamayacağı kadar hızlı olmak-

tan daha iyi. Daha önce hiç böyle eski, gerçek bir melankoliye kapılmamıştım ama iyi ki de kapıldım; böylece insanların neler yaşadıklarını anlamış oldum. Bu beni, babamın başına gelenler konusunda daha hoşgörülü bir insan yapıyor. Ama şunu şimdi anlıyorum ki hayatı boyunca çokça fiziksel egzersiz yapmış olanların bedenleri ve zihinleri iyi çalışmak için bir motorun benzine ve yağa duyduğu gibi ihtiyaç duyuyor egzersize. Ve New York'ta kaldığım onca süre boyunca hiç egzersiz yapmayıp dönüşte de sırf kafa gerektiren bir işle uğraşmak, bir parçayı yağlamadan diğer parçayı çalıştırmaya çabalamak gibiydi. Her neyse, şu anda kendimi iyi hissediyorum.

Mrs. Paul Pfeiffer'a, 1936
Selected Letters, s.435-436

✦ ✦

Bir-iki aylığına yazmaya ara verip de seyahate çıktığımda kendimi kesinlikle fiziksel olarak çok mutlu hissediyorum. Ama yazarken, bir şeyin kendi istediği şekilde olmasını sağlayınca da büyük mutluluk duyuyor insan fakat bu çok farklı; gerçi hayatınızın ne kadar kısa olduğunu hissettiğinizde bu da diğeri kadar önem kazanıyor.

Ivan Kashkin'e, 1936
Selected Letters, s.431

✦ ✦

Key West'e gidip her şeyden uzaklaşmak istiyorum. Daha önce bu kitabın bahsinin geçmesi kadar beni bezdiren bir şey daha olmamıştı. İnsanlar bu kitapla ilgili harika mektuplar yazıyorlar; bense bundan öylesine bıktım ki hayran mektupları kendimi mahcup, tedirgin ve anlaşılmaz bir şekilde hasta hissetmeme neden olmaktan başka bir işe yaramıyor. Yazmak zaten yeterince zor. Düzyazıyla uğraşmaksa tam zamanlı bir iş ve en iyi kısımlar bilinçaltınızda oluşuyor; bilinçaltınız iş güçle, eleştirilerle, görüşlerle vs. dolu olunca da bir halt olmuyor.

Maxwell Perkins'e, 1929
Selected Letters, s.316-317

Piggott'ta (Arkansas) insanlardan yeterince uzak olurum, böylece gelip beni rahatsız edemezler ve ben de çalışabilirim diye düşündüm. Orada yeni bir roman üzerinde çalışacağım; bazı beyler bir roman üzerinde çalışırken son derece sosyal varlıklara dönüşüyor ama benim ortalıklarda olmam en fazla ayak tırnakları acıyan bir ayının ortalıkta dolanması kadar keyif verici olur.

Dr. C.E. Hemingway'e, 1926
Selected Letters, s.207

Bana Quintana Oteli/Pamplona/İspanya adresine mektup yaz. Yoksa sevmiyor musun mektup yazmayı? Ben seviyorum çünkü hem işten kaçmak için harika bir yol hem de insan kendini bir şey yapmış gibi hissediyor.

F. Scott Fitzgerald'a, 1925
Selected Letters, s.166

Lütfen upuzun, aptalca mektuplarımı bağışla... Öykü yazmak yerine onları yazıyorum; o mektuplar bana keyif veren birer lüks ve umarım sana da biraz olsun keyif veriyorlardır.

Bernard Berenson'a
Selected Letters, s.xxi

Bu mektup son derece baştan savma ve hatalarla dolu çünkü aceleyle yazıldı. Hem bir düzyazı denemesi değil, sadece bir yazışma.

Selected Letters, s.ix

Kendine çok iyi bak ve lütfen bu berbat mektup için de kusura bakma. Tüm enerjim şu lanet olası

kitaba gidiyor. Ne zaman iyi bir mektup yazsam bu çalışmadığıma işarettir Tubby.

Gen. R.O. Barton'a, 1945
Selected Letters, s.606

Bu bahar balık avın iyi geçer umarım. Bana gönderdiğin mektuplara çok minnettarım ve sana daha çok yazamadığım için de çok çok üzgünüm ama insan geçimini yazıdan kazanınca mektup yazmak zor geliyor.

Dr. C.E. Hemingway'e, 1923
Selected Letters, s.81

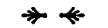
Seni görmeyi ve seninle konuşma şansını elde etmeyi özlüyorum. Konuşurken, edebi mektuplarda küstahça dile getirdiğimiz saçmalıkları atabilirsin; böylece birbirimizi sağlıklı bir şekilde anlayabiliriz.

F. Scott Fitzgerald'a, 1935
Selected Letters, s.425

Ben her zaman, her türlü pisliği anlatabileceğin mükemmel derecede güvenilir bir adamım çünkü

söylediklerin bir kulağımdan girer, sonra da ağzımdan çıkar.

John Dos Passos'a
Selected Letters, s.xii

Sana yazmamın tek sebebi biraz sakinleşmek istememdir, o yüzden lütfen affet beni. İnsanların neden birbirlerine yazamayacaklarını hiç anlamıyorum zaten. Eskiden öyle yapılırmış. Ama sanırım artık herkesin tek istediği televizyona çıkmak.

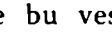
Arthur Mizener'e, 1950
Selected Letters, s.697

Dileğim, yazdığım mektupların hiçbirinin yayımlanmamasıdır. Ve bu vesileyle, mektuplarımı yayımlamamanızı ve başkalarının yayımlamasına da onay vermemenizi rica ve talep ediyorum.

Vasiyet hükümlerini yerine getirecek olanlara...

Selected Letters, s.xxiii

"**Mr. H.**, her ne kadar kendisini **Floyd Gibbons** ya da Tom Mix'in atı Tony gibi göz kamaştırıcı bir kişiliğe dönüştürme yönündeki tanıtım amaçlı giri-

şimleri takdir etse de bunlara şiddetle karşı çıkıyor ve film sektöründekilerden özel hayatının peşini bırakmalarını rica ediyor."

Maxwell Perkins'e, 1932
Selected Letters, s.379

Lütfen tekrar *etmeyin*, kaç kere vurulduğumla ya da bana kaç kez ateş edildiğiyle ilgili hiçbir şeye yer vermeyin. Hem **Cape**'den hem de **Scribners**'dan askerlikle ilgili hiçbir şeyi reklam amaçlı kullanmamalarını rica ettim ve bunu dile getirmek benim için son derece tatsız, bu konuda duyduğum birazcık övünç varsa onu da yok ediyor. Ben bir yazar olarak tanınmak istiyorum; savaşlarda bulunmuş, meyhane kavgalarına karışan, at yarışı oynayan biri ya da bir nişancı veya bir ayyaş olarak değil... Adam gibi bir yazar olmak ve bu şekilde değerlendirilmek istiyorum...

Etrafınızda 300 geri zekâlı keçiyle sadık köpeğiniz Karabaş'ın olduğu çok güzel bir kulübede yaşamanız neyi değiştirir ki? Asıl soru şudur: Yazabiliyor musunuz?

Robert Cantwell'e, 1950
Selected Letters, s.712

Bir insan sürekli evde kalamaz ama dışarı çıktığında da bir şey olursa bu hemen gazetelerde çıkar. Gazeteler hiçbir zaman sabahın ilk ışıklarıyla kalkıp çalışmaya başladığınızı, ülkenize hizmet ettiğinizi ya da hayattaki tek amacınızın Amerikan yazınının en iyisi haline gelmek olduğunu ve bunun için çok çalıştığınızı yazmaz...

Robert Cantwell'e, 1950
Selected Letters, s.709

Lillian Ross'un hakkımda yazdığı kısa biyografinin provasını, birazcık da dehşete düşerek okumuştum. Ama kendisi arkadaşım olduğundan ve bunları kötü niyetle yazmadığını bildiğimden beni eğer isterse öyle gösterme hakkına sahipti. Ne melez bir choctaw[20] gibi konuştuğuma ne de söylediklerinin, günün ilk ışıklarıyla kalkıp günlerinin çoğunu sıkı bir şekilde yazmakla geçiren biriyle ilgili sağlıklı bir izlenim bıraktığına inanıyordum. Ama o sıralar bir kitabımı henüz tamamlamıştım ve bunu başardığınızda birkaç haftalığına hiçbir şeyi umursamaz-

20) Eskiden Mississippi'de, şimdilerde ise Oklahoma'da yaşayan Kızılderili kabilesi. [ç.n.]

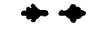
sınız. Bu yüzden de bu biyografinin –tıpkı *Life*'ta çıkan yazı gibi– benim için zararlı olduğunu bildiğim halde hiç umursamadım. Zarar verme niyetiyle yazılmış olmasa da epey vermişti. Ama **Lillian**'ı hâlâ severim.

Thomas Bledsoe'ya, 1951
Selected Letters, s.744

New Yorker'da çıkan yazıdan sonra bir daha hiç kimseye hiçbir konuda röportaj vermeme kararı aldım, benimle röportaj yapılması ihtimali olan yerlerden de uzak duracaktım. Söylemediğiniz bir şeyin yanlış anlaşılması da zor olur.

Thomas Bledsoe'ya, 1951
Selected Letters, s.746

Ama **B.B.**, bence iyi yaptığımızı bildiğimiz bir şey konusunda hiçbir zaman fazla karamsar düşünmemeliyiz çünkü yaptıklarımızın bir ödülü olmalı ve bu ödül de olsa olsa kendi içimizdedir...

Şöhret, takdir edilme, pohpohlamalar ya da yalnızca rağbet görmek; bunların hiçbir değeri yok...

Bernard Berenson'a, 1954
Selected Letters, s.837

✦ ✦

Ama **Charlie**'ye yazdığım nedenlerden dolayı halen hayatta olan yazarların özel yaşantıları hakkında yazmaya ve yaşadıkları sırada onların psikanalizlerini yapmaya karşıyım.

Eleştiri, genç FBI'cıların, **Freud** ve **Jung**'dan kalma artıkların, köşe yazarlarının gözetleme deliği ve kayıp kirli çamaşır listesinin bir kombinasyonuyla karıştırılıyor. **Mizener**[21] iyi para kazandı; **Scott** hakkında yazdığı kitapla (küçük **Scotty**'ye[22] ve **Scotty**'nin sahip olabileceği tüm çocuklara) son derece gaddarca birtakım şeyler yapmış oldu ve bugün genç İngilizce profesörlerinin tamamı bu kirli çarşaflara altın gözüyle bakıyor. Aynı yazarın dört farklı evliliğine ait lekeli çarşaflarıyla neler yapabileceklerini bir düşün; ağızlarından neden salyalar aktığını (doğru sözcük bu olmayabilir, eğer öyleyse lütfen yerine başka bir şey koyuver) o zaman anlayacaksın.

Wallace Meyer'a, 1952

Selected Letters, s.751

21) **F. Scott Fitzgerald**'ın hayatını kaleme alan biyografi yazarı **Arthur Mizener**. [ç.n.]

22) **F. Scott Fitzgerald**'ın kızı **Frances Scott "Scotty" Fitzgerald**. [ç.n.]

Ben kitaplarda çıkan yazılarla ayakta duruyorum ve insanların özel hayatımı kurcalamaktan vazgeçmelerini istiyorum. Kimin ne hakkı var ki özelime girmeye? Ben hiç ama hiç hakları yok diyorum.

Charles A. Fenton'a, 1952

Selected Letters, s.765

Rahmetli **Mr. Charles Scribner**'a ve **Mr. Bledsoe**'ya halen hayatta olan yazarların yaşamöykülerinin yazılmasına neden karşı olduğumu anlatmıştım. Bu konunun üzerinden bir daha geçmeye hiç gerek yok.

Peki ama bir adam kitabını yazarken tam da çalışmasının orta yerinde, ona sinirsel bir rahatsızlık geçirmekte olduğunu söylemenin en az kansere yakalandığını söylemek kadar zarar vereceğini biliyor musun? Adamın kendisi, "Lanet olsun" diyebilir. Ama yazdıklarını okuyan herkes ona zarar vermiştir. Ve ben bu tür söylemlerden bir daha yazamayacak derecede etkilenen yazarlar tanıdım...

Ancak benim hayatta olan kimselerin halkın gözleri önünde psikanalize tabi tutulmasına karşı

olmam ve bunun insanlara verebileceği zararla ilgili görüşlerim yalnızca kişisel değil. Bu bir prensip meselesi...

Bana öyle geliyor ki, gerçekten de, hayatta olan yazarların huzur içinde çalışmalarına izin verecek kadar çok ölmüş yazar var uğraşılacak. Benim bakış açıma göre bir yazar olarak, bu kitap için çalışmalarım esnasında şu âna kadar kaygı, sıkıntı ve ciddi kesintiler yaşadım.

Philip Young'a, 1952
Selected Letters, s.760 ve 761

✦ ✦

(**Charles**) **Fenton** denilen adam, edebiyat tarihinin ya da yaratıcı yazarlığın sırrının eski, kirli çamaşırlarda saklı olduğunu düşünenlerden...

Kendisi şu an benim Toronto'da yaşadığım dönemi yazıyor ve yazdıklarının benim gördüğüm kadarı tamamen yanlış ve gülünç; geçen yıl sayamayacağım kadar uzun saatlerimi ona *Kansas City Star*'daki staj dönemimle ilgili yaptığı araştırmada yardım etmeye çalışarak geçirdim. Halbuki onun için harcadığım sürede üç güzel öykü yazabilirdim...

Dorothy, insanların sen hâlâ hayattayken özel yaşamınla ilgili bir şeyler yazması çok berbat bir davranış. Buna elimden geldiğince engel olmaya çalıştım ama güvendiğim insanlar tarafından da epey suiistimal edildim.

Dorothy Connable'a, 1953
Selected Letters, s.805

Bir yazar için, yayımlayabilmek amacıyla izinsiz bir şekilde düzeltilip değiştirilen ilk yazınlarının kendisininmiş gibi gösterilmesi kadar kötü bir şey olamaz.

Aslına bakarsanız, bir yazarın, başka bir yazar arkadaşının işe yaramaz olduğunu düşündüğü için saklamamayı tercih ettiği haberleri toplayıp yayımlamasından daha kötü olan çok az şey vardır herhalde...

Benim yayımlamak istemediğim yazılarımı senin yayımlamak gibi bir hakkın yok. Nasıl bir insanı dolandırmaz, masasını ya da çöp kutusunu yağmalamaz ya da kişisel mektuplarını okumazsam sana da böyle bir şey yapmazdım.

Charles A. Fenton'a, 1952
Selected Letters, s.787

Çok samimi bir şekilde, bir eleştirmenin ne kadar hatalı olursa olsun çalışmalarınızla ilgili istediğini yazmaya hakkı olduğuna inanıyorum. Ama aynı zamanda, bir eleştirmenin siz henüz hayattayken özel yaşantınız hakkında bir şeyler yazmaya hakkı olmadığına da inanıyorum. Ben burada ahlaki haklardan bahsediyorum; yasal olanlardan değil...

Yaşayan yazarların herkesin gözü önünde psikanalizlerinin yapılması, kesinlikle mahremiyetin ihlalidir.

Thomas Bledsoe'ya, 1952
***Selected Letters*, s.748**

Seni bir eleştirmen olarak göremiyorum doğrusu; bunu küçümseme olarak söylemiyorum. Demek istediğim, seni bir yazar olarak görüyorum, yoksa hiçbir açıklama yapmazdım. Şurası muhakkak ki kitaplar onları okuyan kişiler tarafından değerlendirilmelidir; yazarları tarafından açıklanmamalıdır.

Robert M. Coates'a, 1932
***Selected Letters*, s.368**

Kitap (*Across the River and Into the Trees*) cidden çok iyi. Beğenmezsen yerin dibine sokabilirsin. Bu senin hem hakkın hem de görevin. Ama ben daha iyi hale getirebilmek ve hatalı, haksız yerleri çıkartmak için tam 206 kez okudum, son okumamda çok ama çok beğendim ve kahrolası kalbim 206. kez kırıldı. Elbette bu yalnızca kişisel bir tepki ve bu şekilde değerlendirilmeli. Ama epey bir süredir bu okuma-yazma işinin içindeyim, boktan şeyleri diğerlerinden ayırabiliyorum...

Ama eğer yapman gerekiyorsa ya da yapabileceksen yerin dibine sok, alay et ya da yok et.

Robert Cantwell'e, 1950
Selected Letters, s.711

Tanrı aşkına yaz ve çocukların ne diyeceği ya da yazdığının bir şaheser olup olmayacağı konusunda endişelenmeyi bırak. Ben bir sayfa şaheser yazıyorsam doksan bir sayfa zırva yazıyorum. Zırva olanları çöpe atmaya çalışıyorum. Ama insan yaşamak ve yaşatmak için para kazanabilmek amacıyla ıvır zıvırı da yayımlatması gerekiyormuş gibi hissediyor. Tamam ama (Yale'de de dediğimiz gibi) eğer yeteri

kadar ve elinden gelenin en iyisini yaparak yazıyorsan, aynı miktarda şaheserlik malzeme de yaratırsın. Masanın başına oturup ağır bir şaheser yazacak kadar iyi düşünemiyorsan da, eğer (Gilbert) Seldes'i ve seni neredeyse mahveden o adamları elinden geldiğince başından savabilir ve izleyicilerin ortaya koydukların iyi olduğunda tezahürat etmesine, iyi olmadığında da yuhalamasına izin verirsen her şey yoluna girer.

F. Scott Fitzgerald'a, 1934
Selected Letters, s.408

Hayatta olan çoğu yazar aslında yaşamıyor. Onların ünleri, her dönem bir yeteneğe, tamamıyla anladıkları ve överken kendilerini güvende hissettikleri birilerine ihtiyaç duyan eleştirmenlerin eseri; ne var ki, bu uydurulmuş yetenekler, öldüklerinde yaşamayacaklar.

By-Line: Ernest Hemingway, s.218

Biliyorsun, pek çok eleştiri son derece akademisyen olan ve espri yapmanın, dalga geçmenin ve hatta soytarılık etmenin beş para etmez biri olduğu-

nuza işaret ettiğini düşünen şahıslar tarafından yazılıyor. Yüce İsamızla çarmıhın üzerindeyken dalga geçmezdim ama ona sarrafları tapınaktan kovalarken rastlasam, kesinlikle bir espri yapma girişiminde bulunurdum.

Harvey Breit'a, 1952
Selected Letters, s.767

Fare: Üniversitede yazmayı bu şekilde öğretmiyorlar insana.

M.A.: Onu bilemem. Ben hiç üniversiteye gitmedim. Eğer o aşağılık herif yazmayı becerebilseydi üniversitede yazma dersleri vermesine gerek kalmazdı.

By-Line: Ernest Hemingway, s.217

Bu adamların hepsinin teorileri var ve sizi de bu teorilere uydurmaya çalışıyorlar... **P. Young**: Her şey travma... Sanırım **Archie Moore** bacaklarını kaybettiğinde **P. Young** ona travma kurbanı teşhisi koyacak. **Carlos Baker** beni cidden şaşırtıyor. Sizce her şeye bilinçli olarak bir sembol koyduğuma inandı-

rabilir mi kendini cidden? Tek bir paragraf yazmak bile yeterince zor.

Harvey Breit'a, 1956
Selected Letters, s.867

Biliyor musun, kitabı yazarken gerçek köpekbalıklarını düşünüyordum ve bu sözcüğün eleştirmenleri simgelediğine ilişkin teoriyle alakam bile yoktu. Bunu kimin düşündüğünü bilmiyorum. Hayatım boyunca hep sağlıklı, zekice yapılan eleştiriler almayı umut ettim çünkü yazmak dünyanın en yalnız hissettiren işi. Ama **Kashkin** ve seninkilerin dışında çok az bu tür eleştiri aldım. Seninkilerden bazılarına hiç ama hiç katılmadım ama diğerleri aydınlatıcı ve faydalıydı.

Edmund Wilson'a, 1952
Selected Letters, s.793

...(eleştirileri) okumak... kötü bir alışkanlıktan başka bir şey değil. Bir kitap yayımlayıp sonra da eleştirileri okumak yıkıcı bir şey. Yazdıklarınızı anlamadıklarında öfkeleniyorsunuz; şayet anlamışlarsa da tek yaptığınız zaten bildiğiniz şeyi okumak

oluyor ve bunun da hiçbir faydası yok. Strega içmek kadar korkunç değil ama biraz ona benziyor.

Bernard Berenson'a, 1952
Selected Letters, s.791

✦ ✦

Görünüşe göre (***Güneş de Doğar*** ile ilgili) başlıca eleştiri, insanların çekicilikten son derece uzak olmaları, ki ***Ulysses***, ***Eski Ahit*** gibi kitaplardaki insanları, Yargıç (**Henry**) **Fielding** ve kimi eleştirmenlerin beğendiği başka insanları düşününce bu bana çok komik geliyor. Baştan aşağı çok çekici olan bu insanların nerelere takıldığını, sarhoş olduklarında nasıl davrandıklarını ve geceler hakkında *onların* ne düşündüğünü merak ediyorum.

Maxwell Perkins'e, 1926
Selected Letters, s.240

✦ ✦

Elbette, (**Sherwood Anderson**'ın yazdığı) ***Many Marriages*** hakkında muhtemelen hatalıyımdır... Daha iyi bir fırsat tanıyabileceğim bir zamanda tekrar okuyacağım. Bir şeyi tefrika halinde okumak ona oldukça zarar veriyor. Zaten bütün eleştiriler de saçmalık. Yazdığınız şeyle ilgili sizin dışınızda

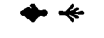
kimse bir şey bilemez. Tanrı biliyor ya, kendilerine bir şeylere karşı tavırlı olmaları için para ödenen insanlardan, profesyonel eleştirmenlerden yani, midem bulanıyor; orduyu gittiği her yerde takip eden edebiyat haremağaları gibiler. Fahişelik bile yapmıyorlar. Hepsi gayet erdemli ve steril. Ve ne kadar da iyi niyetli ve yüce gönüllüler. Ama hepsi de orduyu takip eden haremağaları.

Sherwood Anderson'a, 1925
Selected Letters, s.161-162

Eleştirmenlerin, önce üzerinize birtakım etiketler yapıştırıp öyle olmadığınızı görünce de sizi olduğunuzdan farklı görünmekle itham etmek gibi bir alışkanlıkları var...

Maxwell Perkins'e, 1926
Selected Letters, s.240

Mizahla ilgili söylediğin şey hakkında. Alçak herifler espri yapmanı istemiyor çünkü bu, onların zümresini rahatsız ediyor.

Arnold Gingrich'e, 1933
Selected Letters, s.385

✦ ✦

Daima alkışsız çalışmaya hazırlıklı olmalısın. Bir şeyin sana heyecan verdiği an, ilk taslağın tamamlandığı andır. Ama sen istediğin duyguyu, görüntüyü ve sesleri okuyucuya aktarana kadar üzerinden tekrar tekrar geçene dek kimse göremez bu taslağı ve bu iş bittiğinde öyle çok baştan okumuş olursun ki bazen, sözcükler hiçbir anlam ifade etmez. Kitap piyasaya çıktığında sen çoktan başka bir şey yazmaya başlamış, her şeyi arkanda bırakmış olursun ve bu konu hakkında hiçbir şey duymak istemezsin. Ama duyarsın, dergi kapaklarında okursun ve artık hakkında hiçbir şey yapamayacağın yerleri görürsün. Tüm eleştirmenler, seni keşfederek kavuşamadıkları ünü, yakın olduğunu ümit ettikleri güçsüzlüğünü, başarısızlığını ve doğal yeteneğinin tükenmek üzere oluşunu öngörerek kazanmayı umar. Bir tanesi bile sana şans dilemez ya da yazmaya devam etmeni umut etmez. Ama siyasi birtakım bağlantıların varsa durum başkadır; o zaman yardımına koşar, senden, **Homer**'dan, **Balzac**'tan, **Zola**'dan ve **Link Steffens**'tan bahsederler. Bu eleştiriler olmadan da yeterince iyi durumdasındır. Nihayet, başka bir

yerde, başka bir zamanda, çalışamadığın ve kendini berbat hissettiğin bir anda kitabı eline alırsın, içine bakar, okumaya başlarsın, devam edersin ve kısa bir süre sonra karına dönüp, "Vay canına, bu cidden olağanüstü bir şey" dersin.

O da, "Hayatım, bunu sana hep söylemiştim ben zaten" der. Ya da seni duymaz ve, "Ne dedin?" der. Sen de aynı şeyi tekrarlamazsın.

Ama eğer kitap iyiyse, bildiğin şeyler hakkındaysa, içtenlikle yazılmışsa ve baştan okurken bunun böyle olduğunu görürsen oğlanların havlamasına izin verebilirsin; bu şamata, çakalların çok soğuk gecelerde karda dolaşırken çıkardıkları o hoş sesi andıracak ve sen kendi ellerinle yaptığın ya da parasını çalışmalarınla ödediğin kulübende olacaksın.

By-Line: Ernest Hemingway, s.185

Eserler Dizini

A Day's Wait (Bir Günlük Bekleyiş): Hemingway'in ilk baskısı 1933 yılında yapılan ***Kilimanjaro'nun Karları*** adlı kitabında geçen kısa öykü.

A Farewell to Arms (Silahlara Veda): Hemingway'in ilk kez 1929 yılında yayımlanan ve Birinci Dünya Savaşı'ndaki İtalyan direnişini anlatan yarı otobiyografik romanı.

A Moveable Feast (Paris Bir Şenliktir): Hemingway'in, 1920'lerde Amerika'dan sürgün edilmiş yazarlar topluluğunun bir parçası olarak Paris'te yaşadığı yılları anlattığı anı romanı.

A Natural History of the Dead (Ölünün Doğal Tarihi): Hemingway'in 1933 yılında yayımlanan ***Kazanana Ödül Yok*** adlı kısa öykü kitabında geçen öykülerden biri.

A Simple Enquiry (Basit Bir Soruşturma): Hemingway'in ***Kadınsız Erkekler*** romanındaki öyküler seçkisi dahilinde 1927 yılında yayımlanan öyküsü.

A Sportsman's Sketches (Avcının Notları): Ivan Turgenyev'e ününü kazandıran, 25 öyküden oluşan öykü kitabı.

Across the River and Into the Trees (Irmaktan Öteye ve Ağaçların İçine): Hemingway'in 1950'de yayımlanan romanı.

After the Storm (Fırtınadan Sonra): Hemingway'in ilk olarak 1932'de yayımlanan romanı.

Anna Karenina: **Lev Tolstoy** tarafından yazılmış, Rus Habercisi'nin 1873-1877 yılları arasındaki döneminde, bölümler halinde basılmış romandır. 1870'lerin Rusya'sında, toplumun üst sınıfına mensup kimseler arasında yaşanan birbirinden bağımsız iki aşk macerasını anlatır.

Appointment in Samarra (Samarra'da Randevu): **John O'Hara**'nın ilk romanı olarak 1934'te yayımlanmıştır.

Autobiographies (Otobiyografiler): **William Butler Yeats** tarafından yazılan, 1926'da yayımlanan kitap.

Bouvard et Pécuchet (Bilirbilmezler): Genelgeçer bilgi sahibi oldukları konularda uzman geçinen, hiçbir şeye derinlemesine ilgi duymadan daldan dala atlayan iki küçük burjuvanın ironik hikâyesinin anlatıldığı, **G. Flaubert**'in romanı.

Buddenbrooks (Buddenbrooklar): **Thomas Mann**'ın ilk sosyal romanlarından olan kitapta, tüccar bir ailenin yaşamı anlatılmaktadır.

By-Line: Ernest Hemingway (Yazan: Ernest Hemingway): **Ernest Hemingway** ve **William White** tarafından hazırlanan ve **Hemingway**'in 1920-1956 yılları arasındaki röportajlarının derlendiği eser.

Death in the Afternoon (Öğleden Sonra Ölüm): **Hemingway**'in Ispanya'daki boğa dövüşlerini anlattığı, 1932 yılında yayımlanan romanı.

Dubliners (Dublinliler): James Joyce'un 1914'te yayımlanan bu kitabında on beş hikâye yer almaktadır. Üçü çocukluk, dördü gençlik, dördü orta yaşlılık, dördü de sosyal hayatla ilgilidir.

The Enormous Room (Geniş Oda): E.E. Cummings'in Birinci Dünya Savaşı sırasında Fransa'daki geçici tutsaklığını anlattığı otobiyografik romanı.

Far Away and Long Ago (Çok Uzakta ve Çok Eskiden): William Henry Hudson'ın 1918 yılında yayımlanan romanı.

Fathers and Children (Babalar ve Çocuklar): Ivan Turgenyev'in 1862'de kaleme aldığı en meşhur eseri.

Fifty Grand (Elli Bin Papel): Hemingway'in *Kadınsız Erkekler* adlı öykü kitabında geçen hikâyelerden biri.

For Whom the Bell Tolls (Çanlar Kimin İçin Çalıyor): 1940 yılında Hemingway tarafından yazılmış savaş romanı. Yazar kitabında, İspanyol İç Savaşı sırasında dağlarda faşistlere karşı savaşan gerilla güçleri arasında bulunan Amerikalı bir İspanyolca profesörü olan Robert Jordan'ın gözünden savaşın anlamsızlığını sorgular.

The Gambler, the Nun, and the Radio (Kumarbaz, Rahibe ve Radyo): Hemingway'in *Kilimanjaro'nun Karları* kitabındaki öykülerden biri.

Green Hills of Africa (Afrika'nın Yeşil Tepeleri): Hemingway'in Afrika'da yaptığı turla ilgili yazılarını topladığı kitabı.

Hail and Farewell (Merhaba ve Hoşça Kal): **George Moore**'un ilk baskısı 1911 yılında yapılan ünlü eseri.

Hills Like White Elephants (Beyaz Fillere Benzeyen Tepeler): **Hemingway**'in ilk kez 1927'de ***Kadınsız Erkekler*** eserinin içinde yayımlanan kısa öyküsü.

How It Was (Nasıldı): **Mary Welsh Hemingway**'in 1976 yılında yazdığı otobiyografisi.

Adventures of Huckleberry Finn (Huckleberry Finn'in Maceraları): **Mark Twain**'in ABD'de İngilizce olarak 1884 yılında yayımlanan romanı.

In Our Time (Bizim Zamanımızda): **Ernest Hemingway**'in kısa öykülerinden oluşan öykü kitabı.

Joseph Andrews: İngiliz yazar **Henry Fielding**'in 18. yüzyılda yazdığı ve İngiliz romanının öncüsü olduğu düşünülen roman.

Killers (Katiller): **Hemingway**'in ilk kez 1927 yılında yayımlanan kısa öyküsü.

L'Éducation Sentimentale (Duygusal Eğitim): **Gustave Flaubert**'in hayattayken yayımlanan son romanı. 1869'da yayımlanan bu roman, 19. yüzyılın en etkileyici romanları arasında görülmektedir.

La Chartreuse de Parme (Parma Manastırı): **Stendhal** tarafından yazılan; özgürlüğüne düşkün, uçarı ve romantik bir İtalyan soylusu olan Fabrice del Dongo'nun çevresinde gelişen olayların anlatıldığı roman.

Le Rouge et Le Noir (Kırmızı ve Siyah): İlk baskısı 1830'da yapılan, Fransız yazar **Stendhal**'ın romanı. Yükselme ihtirası ile yanıp tutuşan bir genç olan Julien Sorel'in zaman zaman ikiyüzlülüğe kadar varan içten pazarlıklı halini, gerçekten bağlı olduğu dünya görüşünü ve **Napolyon** hayranlığını saklamaya çalışırken yaşadığı bunalımı anlatan roman bu yönü ile bir psikolojik roman özelliği taşır.

Madame Bovary (Madam Bovary): **Gustave Flaubert**'in ilk baskısı 1857'de yapılan romanı. Kitap, iyi kalpli olmasına karşın sıradan bir doktor olan Charles Bovary'nin yüksek idealleri ve aşırı bir lüks tutkusu olan romantik karısı Emma Bovary'nin, yaşamının tekdüzeliğinden sıyrılmak için girdiği durumları ve yaşadığı çeşitli gayrimeşru aşk ilişkilerini konu alır.

Madame de Mauves: **Henry James**'in, ilk baskısı 1874'te yapılan romanı.

Main Street/Babbitt (Anacadde/Babbitt): **Sinclair Lewis**'nin 1922 yılında yayımlanan ve sansasyon yaratan romanı.

Many Marriages (Birçok Evlilik): **Sherwood Anderson**'ın 1923'te yayımlanan romanı.

Men Without Women (Kadınsız Erkekler): **Hemingway**'in on dört öyküden oluşan, 1927'de yayımlanan öykü kitabı.

Mr. Midshipman Easy (Bay Midshipman Easy): **Frederick Marryat**'ın 1836'da yayımlanan romanı. Romanda Deniz Kuvvetlerinden emekli bir kaptan anlatılmaktadır. 1916 ve 1935 yıllarında roman, *Midshipman Easy* adıyla beyazperdeye uyarlanmıştır.

One Reader Writes (Bir Okuyucu Yazıyor): **Hemingway**'in *Kazanana Ödül Yok* adlı kitabında geçen öykülerden biri.

Out of Season (Sezon Dışı): **Hemingway**'in öykü antolojisi olan *Tüm Öyküleri* adlı kitabında yer alan öykülerden biri.

Peter Simple: **Frederick Marryat**'ın 1934 yılında yazdığı, Napolyon Savaşları sırasında genç bir deniz subayının yaşadıklarını anlatan roman.

Portrait of the Artist as a Young Man (Sanatçının Bir Genç Adam Olarak Portresi): **James Joyce**'un 1916 yılında yayımlanan otobiyografik romanı.

Selected Letters (Seçilmiş Mektuplar): **Carlos Baker** tarafından, **Hemingway**'in ölümünden sonra Küba'daki evinde bulunan mektupların derlendiği kitap.

Streets of Night (Gece Sokakları): **John Dos Passos**'un 1923 tarihli romanı.

Tender is The Night (Buruktur Gece): Amerikan yazar **F. Scott Fitzgerald** tarafından 1934 yılında yazılan otobiyografik roman.

The Blue Hotel (Mavi Otel): Amerikalı yazar **Stephen Crane**'in yazdığı kısa öykü.

The Brothers Karamazov (Karamazov Kardeşler): Rus yazar **Dostoyevski**'nin hayatının zirve romanı olarak bilinir. **Dostoyevski**, oldukça ağır bir dili olan roman için iki yıla yakın zaman harcamıştır.

The Naval Officer, or Scenes in the Life and Adventures of Frank Mildmay (Bir Deniz Subayı Frank Mildmay'in Maceraları ve Hayatından Sahneler): **Frederick Marryat**'ın 1829'da yayımlanan ilk romanı.

The Growth of the Soil (Dünya Nimeti): **Knut Hamsun**'a 1920 yılında Nobel Edebiyat Ödülü'nü kazandıran romanı. Roman, cahil bir göçmen olan İshak'ın cahil karısı İnger'le birlikte çorak ve haşin toprakları sabırla nasıl bereketli, yeşil bir yurt parçası haline getirdiğini anlatır.

The Lodger (Pansiyoner): **Marie Adelaide Belloc Lowndes** tarafından 1913 yılında yazılan, birçok kez beyazperdeye de uyarlanan dünyaca ünlü korku romanı.

The Making of Americans (Amerikalıların Yaptıkları): Amerikalı Yahudi yazar ve şair **Gertrude Stein**'ın 1906'da başlayıp 1908'de bitirdiği kitabı.

The Mother of a Queen (Bir Nonoşun Annesi): **Hemingway**'in 1933 yılında yayımlanan *Kazanana Ödül Yok* adlı kısa öykü kitabında geçen öykülerden biri.

The Nick Adams Stories (Nick Adams Öyküleri): **Hemingway**'in sekizi daha önce hiç yayımlanmamış, toplamda yirmi dört öyküsünün bulunduğu kısa öykü kitabı.

The Old Man and the Sea (Yaşlı Adam ve Deniz): **Hemingway**'in 1951'de yazdığı, 1952'de basılan ve ona 1954 Nobel Edebiyat Ödülü kazandıran kitabı. **Hemingway** bu hikâyeyi Küba'da yazmıştır ve hikâyenin başkahramanı Kübalı bir balıkçı olan Santiago'dur. Hikâye, yaşlı Santiago'nun Gulf Stream'in açıklarında büyük bir balık ile karşılaşması ve onunla beş gün süren mücadelesini anlatır.

The Old Testament (Eski Ahit): Hıristiyanlıkta ***Eski Antlaşma*** veya ***Eski Ahit*** olarak adlandırılan dini kitap.

The Open Boat (Açıklardaki Tekne): İlk kez 1897'de yayımlanan, **Stephen Crane**'in yazdığı kısa öykü.

The Portable Faulkner (Faulkner Elkitabı): **Faulkner'ın,** editörlüğünü **Malcolm Cowley**'in yaptığı kitabı.

The Portrait of a Lady (Bir Kadının Portresi): **Henry James**'in 1881 yılında yayımlanan en ünlü romanı.

The Rattling of Wheels (Dişlilerin Gıcırtısı): **Ivan Turgenyev**'in ***Bir Avcının Romanı*** isimli kısa öykülerden oluşan kitabında yer alan öykülerden biri.

The Sea Change (Büyük Değişim): **Hemingway**'in 1933 yılında yayımlanan ***Kazanana Ödül Yok*** adlı kısa öykü kitabında geçen öykülerden biri.

The Sun Also Rises (Güneş de Doğar): **Hemingway**'in 1926 yılında yayımladığı roman. 1920'li yıllarda vatanlarından uzakta, kendi sürgünlerini yaşayan ve hayal kırıklığı içindeki bir grup Amerikalının Fransa ve İspanya'daki hedonistik yaşantıları anlatılmaktadır.

The Turn of The Screw (Yürek Burgusu): **Henry James**'in ilk kez 1898 yılında yayımlanmış kısa romanı.

The Undefeated (Yenilmez): **Hemingway**'in 1927 yılında yayımlanan ***Kadınsız Erkekler*** adlı kısa öykü kitabında geçen öykülerden biri.

The History of Tom Jones, a Foundling (Tom Jones): **Henry Fielding**'in 1749'da yayımlanan, 18 küçük kitaptan oluşan resimli romanı.

To Have and Have Not (Ya Hep Ya Hiç): **Hemingway**'in 1937'de yayımlanan, kahramanı Harry Morgan adında bir balıkçı olan romanı. Birçok kez beyazperdeye uyarlanmıştır.

Ulysses: **James Joyce**'un 1922'de yayımlanan romanı.

War and Peace (Savaş ve Barış): **Lev Tolstoy** tarafından yazılan, 1869'da yayımlanan roman. Romanda, Napolyon döneminde geçen Rusya ve Fransa arasındaki çekişmeli savaşın yanı sıra, saray hayatı ve saray insanlarının bulundukları konumlarda nasıl değiştikleri de anlatılmaktadır.

Wine of Wyoming (Wyoming Şarabı): **Hemingway**'in 1933 yılında yayımlanan ***Kazanana Ödül Yok*** adlı kısa öykü kitabında geçen öykülerden biri.

3 Soldiers (3 Asker): Amerikalı yazar ve eleştirmen **John Dos Passos**'un, Birinci Dünya Savaşı'nı konu alan 1921 tarihli romanı.

Ernest HEMINGWAY, 1899'da Chicago yakınlarında doğdu. Ortaokulu bitirdikten sonra Kansas City Star adlı gazetede çalışmaya başladı. Birinci Dünya Savaşı'na gönüllü olarak katıldı. 1918'de İtalyan ordusunda çarpışırken yaralanarak cepheden ayrıldı ve Paris'e yerleşti. Burada **Ezra Pound**'dan büyük destek gören **HEMINGWAY,** önce **Güneş *de Doğar*** (The Sun Also Rises) ve ***Silahlara Veda*** (A Farewell to Arms) adlı romanlarını yazdı. ***Silahlara Veda*** yazara büyük ün sağladı. Bunu, avcılık serüvenlerini anlatan ***Afrika'nın Yeşil Tepeleri*** (The Green Hills of Africa) izledi. Dönemin birçok sanatçısı gibi İspanya İç Savaşı'na da katılan **HEMINGWAY,** 1940'ta bu savaşı anlatan güçlü romanı ***Çanlar Kimin İçin Çalıyor'u*** (For Whom the Bell Tolls) yayımladı. Bu roman çok geçmeden sinemaya uyarlandı. 1952'de yazdığı ***Yaşlı Adam ve Deniz*** (The Old Man and the Sea) büyük yazarın ününe ün kattı. 1961'de av tüfeğiyle vurularak ölen yazarın intihar mı ettiği yoksa kazaya mı uğradığı kesin olarak öğrenilemedi.

HEMINGWAY roman dalındaki emek ve çabaları karşılığında 1954 yılında **Nobel Ödülü**'nü aldı. Kısa, yalın cümleler kullanan ve sert, öz tarzı ile bilinen boğa güreşi ve büyükbaş hayvan avı meraklısı yazarın kahramanları da her zaman cesur ve davalarına bağlı, görünmez ruhsal ve bedensel yaraları olan kadınlar ve erkeklerdi.

yazma üzerine

*"**Hemingway**, yazarlık kariyeri boyunca, yazma hakkında konuşmanın kötü şans getirdiğini, 'yazdıklarınızı birine göstermenin ya da bundan bahsetmenin kelebeklerin kanatlarında taşıdıkları her neyse onu ve bir şahinin tüylerindeki düzeni söküp atmak gibi' olduğunu savundu."*

Bu inancına rağmen, yaşamı boyunca hep yapmak istemediği o şeyi yaptı. **Hemingway** roman ve öykülerinde, editörlere, arkadaşlarına, sanatçı dostlarına ve eleştirmenlere yazdığı mektuplarda, röportajlarda ve konuya ilişkin makalelerinde sıklıkla yazma konusuna değinmişti. Ve bu konu hakkında, en az gelmiş geçmiş tüm yazarlar kadar iyi ve derinlemesine yazmıştı...

Bu kitap, **Hemingway**'in yazarın doğası ve yaşamındaki unsurlar üzerine düşünceleri ile yazarlara yazma sanatı, çalışma alışkanlıkları ve disiplin konularında verdiği özel ve faydalı öğütleri içermektedir. **Hemingway**'in kendine özgü kişiliği genel bir bilgelik, zekâ, mizah ve kavrayış ile yazarın ve yazarlık mesleğinin dürüstlüğü konusundaki ısrarıyla ortaya çıkmaktadır.

Bilgi

SERTİFİKA NO 15033

ISBN 978-975-22-0873-5
2019.06.Y.0105.7081